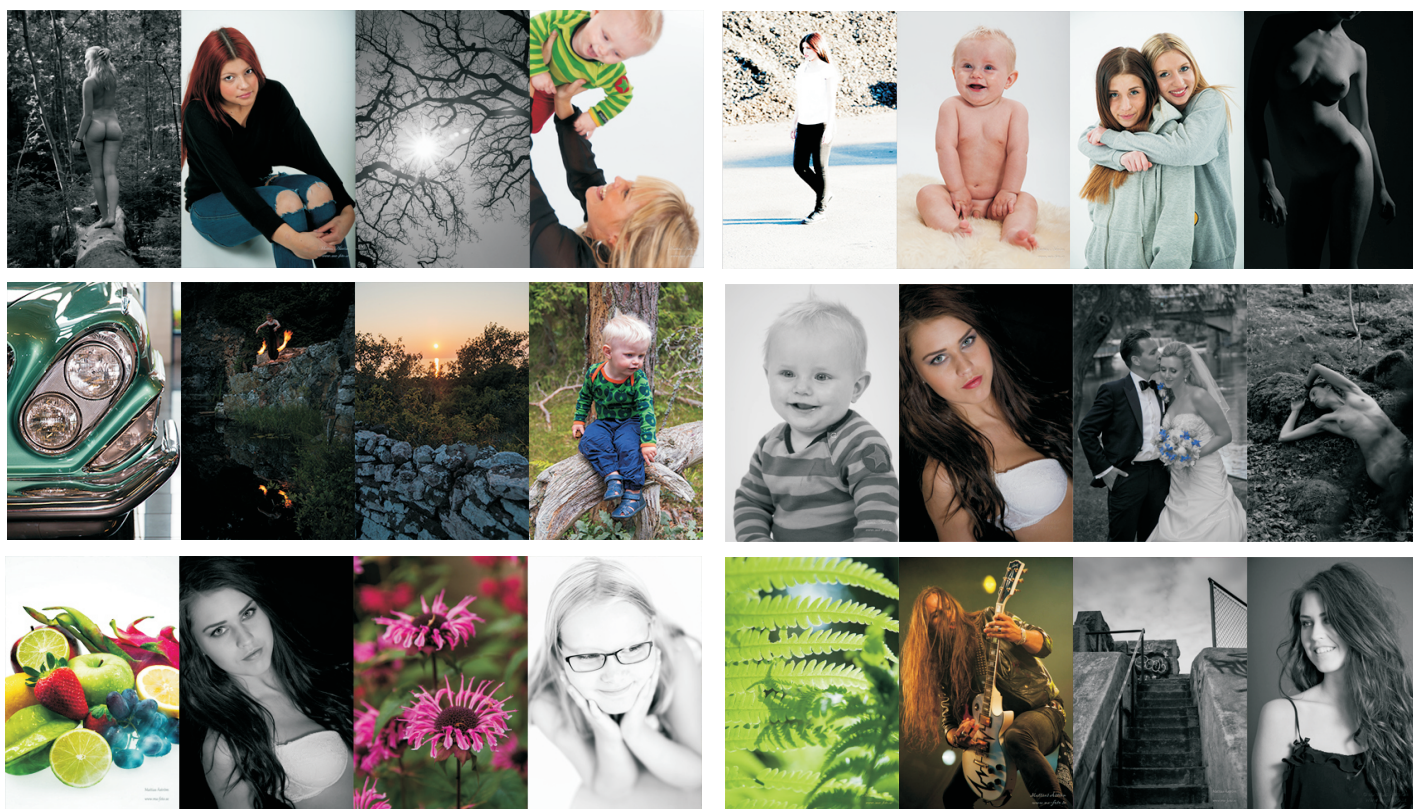

Mattias

FOTOSKOLA

TIPS & RÅD OM FOTOGRAFERING OCH REDIGERING

*Denna publicering är tänkt som ett stöd och hjälpmedel
när du fotograferar med systemkamera och redigerar
dina bilder i dator.*

FÖRORD

MITT NAMN ÄR MATTIAS ÅSTRÖM OCH JAG HAR FOTOGRAFERAT I HELA MITT LIV. SJÄLVKLART SOM ALLA ANDRA NÄR JAG VAR LITEN UTAN STÖRRE KUNSKAPER OCH BARA FÖR ATT DET VAR KUL, MEN ÄNDÅ.

MIN FÖRSTA EGNA KAMERA FICK JAG I 9-10ÅRS ÅLDER, DEN VAR ANALOG OCH HADE SMÅ TREVLIGA BLIXTKUBER. MAN KAN JU LUNGT PÅSTÅ ATT UTVECKLINGEN HAR GÅTT FRAMÅT. VILKET BÅDE ÄR POSITIVT OCH NEGATIVT TYCKER JAG. FÖR ÄR DET NÅGOT DEN DIGITALA TEKNIKEN INTE FIXAR SÅ ÄR DET DEN SKÖNA OCH OSLAGBARA KÄNSLAN I ANALOGA BILDER. EN NEGATIV DEL I DEN DIGITALA TEKNIKEN ÄR ATT SÅ MÅNGA TAR FÖR GIVET ATT ÄNDRA NATURLIGA SAKER SOM KROPPAR OCH UTSEENDEN.

FOTOGRAFERANDET HAR KOMMIT OCH GÅTT I MITT LIV I OLIKA PERIODER. PÅ ETT SÄTT HAR DET DOCK ALLTID FUNNITS DÄR OCH DET TACK VARA MINA MORFÖRÄLDRA SOM ALLTID FOTOGRAFERAT OCH VISAT DIABILDER. MIN MORMOR ARBETADE T.O.M SOM RETUSHERARE, VILKET PÅ DEN TIDEN INNEBAR ATT MAN FAKTISKT MÅLADE PÅ PORTRÄTT. DET KUNDE VARA FÖR ATT REPARERA REPOR OCH FLÄCKAR ELLER HELT ENKELT FÄRGLÄGGA EN BLEK ELLER SVARTVIT BILD.

RUNT 2007 TOG MITT FOTOGRAFERANDE EN NY VÄNDNING. JAG FICK ÅTERIGEN UPP ÖGONEN FÖR KONSTARTEN FOTO OCH KÖPTE MIG MIN FÖRSTA DIGITALA SYSTEMKAMERA. EFTER DET HAR MITT INTRESSE BARA STEGRATS.

JAG HAR INGEN UTBILDNING INOM FOTOGRAFI UTAN JAG HAR LÄRT MIG ALLT GENOM REN VILJA OCH ETT BRINNANDE INTRESSE. JAG LÅNAR ÄVEN EN HEL DEL BÖCKER OM FOTOGRAFERING OCH PRENUMERERAR PÅ OLIKA FOTOTIDNINGAR.

NU VET DU LITE MER VEM JAG ÄR. NU TYCKER JAG VI BÖRJAR.

Mattias Åström

KÖPA KAMERA?

Om du är som jag, att du älskar att fotografera så kommer du vartefter garanterat att vilja ha en bättre kamera om du inte redan har det. Det finns fördelar och nackdelar med både mobilkameror, kompaktkameror och avancerade systemkameror. Det finns även en del saker som jag tycker man bör tänka på innan man köper sin nya kamera. I den här boken kommer vi utgå från systemkameror från Nikon, men läs det ändå oavsett vilket märke du har eller oavsett vilken kameratyp du har för i slutändan är det inte kameran som tar bilden utan du!

1. Varför behöver jag en ny kamera?

Självklart kan svaret vara så enkelt som att man helt enkelt vill ha en ny kamera, eller så är din gamla kamera sliten och dålig? Kanske har du vuxit ur din kamera och har fått andra behov och behöver ha fler möjligheter i form av inställningar osv? Ställ dig själv frågan i alla fall.

2. Vad tycker jag om att fotografera och hur?

Här tänker jag både utifrån vilken utrustning som verkligen krävs, till om man gillar det enkla med tex. en kompaktkamera eller om man gillar att kunna påverka mer själv genom inställningar inför varje bild. Kanske är det så att enkelheten med en mobilkamera eller kompaktkamera räcker? Kanske har du kommit till den nivån att du inte blir helt nöjd om du inte själv kan påverka skärpedjupet och andra inställningar och då kräver en systemkamera?

3. Hur hög kvaliteten bör kameran ha?

Det finns kameror i alla prisklasser. Tyvärr är man ofta begränsad i val på grund av sin ekonomi. Att fotografera betyder "måla med ljus" och det är allt det handlar om. För att kunna ta in ljus behövs det ett ljusstarkt objektiv och en bra bildsensor i kameran. Ju större bildsensorn är, desto bättre bildkvalitet, färgåtervinning och lägre brus. När du köper systemkamera så finns det egentligen tre olika typer av bildsensorer. Instegsmodeller, halvformat och fullformat som är proffskamerorna.

När det gäller kompaktkameror så lockar de ofta med högt pixelantal men i grunden är det nästintill ovesäntligt eftersom bildsensorn är liten som en tumnagel och objektivet väldigt litet med dåligt ljusinsläpp. Det finns de som har lite bättre objektiv så leta helst efter dem om du vill ha bättre kvalitet på bilderna.

Mobiltelefoner i all ära, högt pixelantal, många roliga kameraappar och många sociala forum att visa bilder och få kontakt med andra fotografer och fotointresserade. Glöm då bara inte att dessa kameror är helt utvecklade för att se bra ut i din mobil. Bildsensorn är bara några millimeter och objektivet som ett knäppnålshuvud.

Men återigen till fråga två då. Vad tycker just du om att fotografera och hur?

4. Vad vill du med dina bilder?

En del har fotograferandet som ett intresse, en hobby och ett sätt att dokumentera släkt och vänner. Då kanske inte kraven känns lika höga om man inte bara älskar att fotografera och vill ha möjligheten att ändra inställningar? Men en del vill komma längre med sitt fotograferande. Man kanske vill prova på att sälja bilder på en bildbyrå eller kanske erbjuda sina fotografiska tjänster. Många som anställer fotografer eller köper bilder kräver idag att man har en så kallad FULLFORMATSKAMERA. De finns från runt 15000:- upp till väldigt stora summor beroende på märke och kvalitet.

KAMERANS REGLAGE

DIN SYSTEMKAMERA HAR EN MÄNGD OLIKA INSTÄLLNINGSMÖJLIGHETER OCH KAN VARA VÄLDIGT AVANCERAD. JAG TYCKER DU SKA BÖRJA MED AUTOLÄGET OCH DE FÖRINSTÄLLDA PROGRAMMEN. NÄR DU KÄNNER DIG TRYGG I DE PROGRAMMEN OCH VET VAD DE OLIKA PROGRAMMEN GÖR OCH VARFÖR DU BÖR ÄNDRA TILL DOM SÅ ÄR DET DAGS ATT GÅ VIDARE OM DU VILL DET?

KAMERANS REGLAGE SKILJER SIG FRÅN OLIKA MÄRKEN SÅ VAR UPPMÄRKSAM. EFTERSOM JAG ARBETAR MED NIKON SÅ KOMMER DEN HÄR FOTOSKOLAN UTGÅ FRÅN NIKONS FÖRUTSÄTTNINGAR.

Alla kameror är olika och även Nikons modeller kan skilja sig lite åt. Det man bland annat betalar för när man går upp i prisklasserna är att man får så kallade snabbknappar till funktioner som annars måste ändras i menyn.

Läs just din bruksanvisning och lär dig de olika programmen på programratten och när de bör användas.

Här ser du en gammal modell som hette D40X men programratten är i stort sett lika på många kameror idag. Du ser även av och på, informationsknappen och knappen för bländare och exponering.

Här ser du Nikons Fullformatsmodell D800 som är en proffskamera. Den har en hel del andra rattar och knappar och funktioner tillgängliga. Här ser du att man lätt kan ändra såväl ISO som vitbalans och bildkvalitet snabbt och enkelt med ett knapptryck. Det finns även en knapp vid namn BKT som är en typ av gaffling, serietagning på olika sätt.

Man ser även ratten för enbildsltagning och serietagning av bilder.

Införningsfönstret på D800 sitter på höger sida där många kameror har programratten! Här ser du av och på, exponeringsknappen men även en liten röd som står för filmning i HD- Du har även en MODE-knapp så du lätt kan ändra mellan fotolägena M, S, A, och P.

Det finns även fler knappar både framtill och baktill på kameran som ger mängder med möjligheter men som sagt...

LÄS DIN MANUAL FÖR ATT LÄRA DIG DIN KAMERA!

HITTA DINA MOTIV

Du som fotograferar kommer ganska snart att få ett eget bildspråk och hitta dina favoritmotiv. Kanske är det djur och natur, människor eller modeller, arkitektur, konstfoto, sport eller konserter? Oavsett vad du fotar så kräver det vissa saker av dig och din kamera. Det finns några saker du bör tänka på.

Allmänna tips för komposition:

Ta många bilder på det du tycker är vackert, inte bara en bild och sen vidare till nästa motiv. Våga tänka annorlunda på varje bild. Jag brukar tänka på att ändra perspektiv. Eftersom de flesta människor som ser mitt motiv ser det på samma sätt som jag så måste jag hitta något mer för att fånga intresset och för att få personen att tycka bilden är mer spännande mot hur det brukar se ut. Om vi tar en solnedgång som är ett klassiskt motiv så finns det massor att tänka på. Dels finns det några fotoregler (som inte måste, men ofta bör följas) som "det gyllene snittet" och tredjedelsregeln. Sen finns det förgrund som ger mer liv och djup i en bild och så perspektivet. Jag antar att miljontals med folk har stått rätt upp och ner och sett en magisk solnedgång? Så om du vill göra något annorlunda så sätter bara fantasin stopp, men det minsta man kan göra är att ändra perspektiv. Lägg dig ner, eller klättra upp i ett träd! Tänk på var ifrån ljuset kommer!

Djur och natur:

Det här är kanske det enklaste att fota på ett sätt. Det kräver sällan tillstånd och det finns massor av motiv i vår fina natur. Det lämpar sig för såväl teleobjektiv, allroundobjektiv som makroobjektiv. Vill du fånga fina vyer, djupa skogar eller skygga djur? Kanske föredrar du blommor och insekter och kanske i makronivå för att verkligen se en annan värld? Bara du och din utrustning sätter gränserna för denna typ av fotografering.

Sport och konsert:

Dessa kräver lite mer av dig som fotograf. Du bör ha någon form av grundkunskap om kamera och kamerateknik men å andra sidan ska man ju börja någon gång också. Att fotografera sport kräver att du har lite kunskaper om vilka slutartider som kan vara lämpliga. Eftersom de flesta utövare av sport rör sig blir bilderna lätt suddiga annars. Du bör även ha ett teleobjektiv, gärna ett fast med en stor bländaröppning. Vid konserter är det ofta dåliga och svåra ljusförhållanden och ofta på kvällen eller i en mörk lokal. Detta gör att du gärna bör ha ett ljusstarkt objektiv men gärna med lite zoommöjligheter. Då måste även ha kontroll på ISO och ljusmätningen som bör ställas in på Spotmätning för att få bra exponering på artisterna. Både sport och konserter kräver tillstånd eller fotopass. Detta kan fås genom hemsidan, manager och arrangörer och i vissa fall av den lokal där konserten är!

Mäniskor och modeller:

Här beror det lite på dels vart du fotograferar personerna och vad du vill göra med bilderna. Ett tips är att läsa in sig på lagen så man själv kan den om man blir ifrågasatt. Länkar till lagen hittar du längst bak! Kort kan man säga att du får fotografera hur du vill på allmän plats, men det kräver tillstånd då du befinner dig på eller i någon annans mark/lokal/tillställning/eventemang. Men även om du har tillstånd och även om du är på allmän plats så handlar det om vad du gör med bilden sen. Har du en tanke att den ska läggas upp på nätet eller användas i något kommersiellt syfte så måste du ha personen/personernas tillstånd. Jag har alltid en liten mall i min fotoväska som lätt går att fylla i om för personer som medverkar på bild. Ett medgivandekontrakt. Du har du då ryggen fri!

Detsamma gäller för modeller. Skriv alltid kontrakt. Modellen kan ångra sig och även om han/hon valt att fota sig så har du inte rätt att publicera bilderna var som helst utan medgivande! Längst bak hittar du en mall för medgivande vid fotografering.

HITTA DINA MOTIV

FORTSÄTTNING

Arkitektur och saker:

Det här är en kategori som jag tycker är ganska kul. Jag tycker den rymmer ganska mycket, allt från nya moderna linjer och former till mer gamla och slitna ödehus. För att få mer känsla i bilderna kan även vissa färger och ljus förstärkas eller minskas vid redigering för att få en mer åldrande look! En sak som är kul med moderna hus och saker är att hitta linjerna som gör bilden spännande att titta på. Jag gillar att leka med linjerna och inte bara fotografera den första tanken av bild som dyker upp. Här kan du lätt följa några av de olika fotoreglerna eller rekommendationerna. Här krävs sällan tillstånd men fotografera alltid med respekt och utan att ändra på saker.

Gatufotografering:

Det här är en kul fotoidé men lite mer krävande på flera sätt. Dels måste du ha koll på lagar och regler om vart du får fotografera och inte. Du måste även ha koll på de personer som kommer med på din bild eftersom det kan upplevas som kränkande att bli fotograferad utan att be om lov. Det minsta och enklaste du kan göra är att med en enkel fråga, fråga personen om det är ok att ta en bild. Om du sen har i åtanke att publicera din bild någonstans (gäller alla sociala medier, tidningar, utställningar, fotoböcker osv) så måste du ha ett skriftligt godkännande. Det är ganska enkelt att skriva ett kontrakt själv som du alltid kan ha med i din fotoväska. Längst bak i den här FOTOSKOLAN hittar du en mall som du kan använda dig av.

Nakenfotografering och konstfotografering:

Konstfoto innehåller ofta nakenfoto men inte alltid. Konstfoto kan vara allt från stilleben till mer provocativa arrangerade bilder till bilder med ett "tydligt" syfte och mening. Man kan ha åsikter om saker rent politiskt, religiöst eller kulturellt som man vill gestalta. Jag tycker själv att det är väldigt kul att bryta normer och lockas av tanken att fotografera sådant som av många anses lite pinsamt, privat eller t.o.m äckligt och detta just i syfte att visa att man kan lockas av det men ändå vara helt normal. Jag tror de flesta lockas av sådant här och gärna tittar till en extra gång på bilden men man kanske inte erkänner det.

Tänk bara på att vara tydlig med dina syften och dina åsikter. Du vill inte kränka någon även om man tycker olika. Tänk även på att ha respekt mot att andra INTE tycker som du eller tycker om bilderna. Det handlar inte om dig som person utan om olika åsikter!

Nakna människor är något som alltid lockat andra människor. Sedan tiderna begynnelse har vi avbildat både nakna kvinnor och nakna män, byst och fallosar. Detta i form av hällristningar, statyer, tavlor och självklart fotografi. Tyvärr finns det ett visst motstånd till dessa bilder som handlar om nedärvda könsroller, rädsla för utnyttjande och skammen att vara naken. Jag tycker det är enormt synd att det ska vara så och arbetar aktivt med att få bort stämpeln på både modell och fotograf vid nakenfotografering.

Här är det väldigt viktigt att du har ett tydligt syfte och en mening med dina bilder och varför du just väljer att fotografera naket. Dels för att bilderna ska tas emot på ett bra sätt men även för att du ska kunna få respekt och tillit från modeller. Att fotografera nakna människor handlar just om det, respekt och tillit. Jag måste som fotograf bygga upp ett förtroende och en relation med den jag fotar. Modellen måste tydligt få veta vad jag vill fota och varför. Här är det ett måste att ha referenser och att kunna prata och samtala med modellen.

Glöm inte att skriva kontrakt och att ett nej alltid är ett nej. Även om jag har kontrakt så är det viktigt enligt mig att ta bort bilder om modellen senare önskar så. Om de inte finns i tryck vill säga. Risken för att en modell ångrar sig sjunker markant om ni har en relation byggt på tillit och respekt!

MATTIAS BILDER

MINA MOTIV

Några bildexempel på mina motiv. Jag gillar variation men har fastnat för några olika typer av motiv. Till mina favoriter hör fineart nude, modeller, djur och natur, konserter samt makrofotografering.

Samtliga bilder är fotograferade av mig, Mattias Åström och är skyddade enligt upphovsrättslagen. Vill du se fler så besök oss på www.ma-foto.se

ARBETSUPPGIFT

MINA MOTIV

FIN, FUL & KONSTIG

Ta en fotopromenad eller passa på vid en av våra fotoutflykter. Din uppgift är att hitta så många olika motiv du känner för men inte nöja dig med en bild på varje motiv.

Du ska tänka att du på varje motiv ska fotografera en fin bild (kanske efter gyllene snittet eller tredjedelsregeln), en ful bild (Det avgör ju du men ska kunna berätta varför den är ful) och en konstig bild (Vad som är konstigt är också individuellt men kanske ett konstigt perspektiv, vinkel eller väldigt nära, upp och ner, snett m.m.).

Alltså...

1. Välj motiv, gärna flera olika.
2. Fotografera en fin/vacker bild (kanske efter gyllene snittet och tredjedelsregeln).
3. Fotografera en ful bild (Du väljer vad som är fult men ska kunna säga varför om det behövs).
4. Fotografera en konstig bild (Kanske upp och ner, snett, konstig vinkel, perspektiv...m.m.).

Fotodagbok

Välj ut en vanlig dag och för en fotodagbok med mobilen. Försök dokumentera din dag på ett sådant sätt att bilderna visar och talar för sig själva vad du gjort under en hel dag. Försök att tänka på de olika fotoreglerna som finns och försök att variera dina motiv med : Översiktsbilder, helbilder, närbilder, extremnärbilder, olika perspektiv mm.

När du är klar så välj ut de 10 bästa och mest relevanta bilderna. Du kan du välja att visa bilderna på dator/tv i digital format eller så skriver du ut de i ett dokument med lite hjälp av personalen!

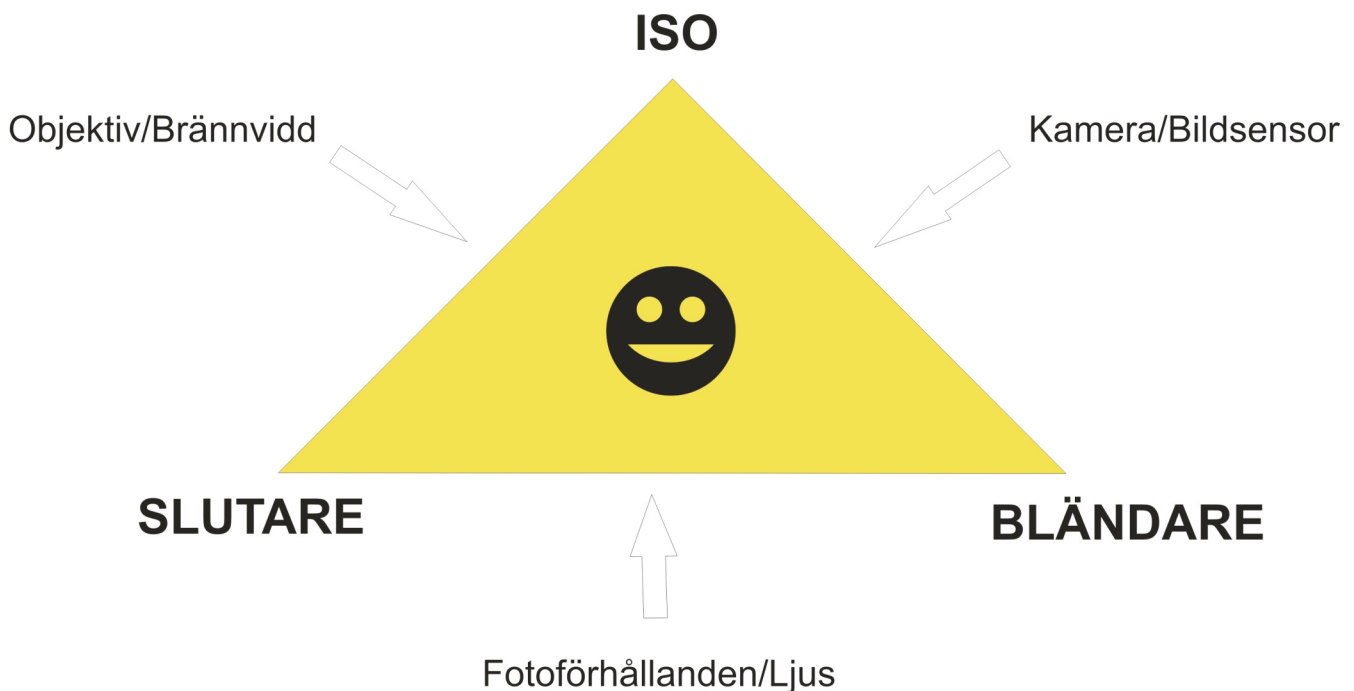

VAD ÄR FOTOGRAFI

Att fotografera betyder i stort sett att “måla med ljus” och hur avancerad, fin och dyr kamera du än har så är grundfunktionen för att fota en mörk låda med ett litet hål för ljusinsläpp till din ljuskänsliga film eller din digitala bildsensor.

Det du gör som fotograf är att hitta motiven och lägga dem på ett tilltalande sätt i kamerans sökare så att många tilltalar av bilden. Du styr även vilket skärpedjup du vill ha på bilden och under hur lång tid kameran ska vara öppen mot filmen/sensorn. Det här är grundfunktionerna som vi kommer att gå igenom i det här häftet.

Man brukar prata om en gyllene triangel ISO, SLUTARE och BLÄNDARE som styr hur din bild blir. Jag tycker även att det kan vara värt att nämna några fler faktorer som påverkar hur din bild blir. Se bilden nedan.

EFTERBEHANDLING

Idag är en stor sak inom fotografi även efterbehandling. Personligen känner jag lite dubbelt inför det här. Jag tycker att efterbehandlingen ger otroliga möjligheter och är häftig, men och ett stort MEN, jag tycker det tar för stor plats. I stort sett alla bilder i media idag är efterbehandlade. Det som skrämmer mig är att det överdrivs massor, man krymper kropparsdelar, förstorar kroppsdelar, ändrar proportioner, sminkar, ja fuskar helt enkelt. Visst blir det snygga bilder, men det blir FEJKADE bilder som inte visar verkligheten.

Detta gäller inte bara modellfotografer utan naturfotografer osv som lägger på färger och filter för att få det att se så bra ut som möjligt. Detta kan diskuteras i oändlighet, men jag tycker det är viktigt att ha ett kritiskt tänkande kring det och inte bara lockas av alla häftiga effekter. Vad gör det egentligen med oss människor att matas med fejkade, “perfekta” modeller eller magiska solnedgångar som faktiskt inte finns på riktigt!?

Jag använder Lightroom till 90% och jobbar då och då med lager i Photoshop. Men jag anser att det är mer rätt och ärligt att enbart göra det som görs i mörkerrum och hålla bilden så normal som möjligt. Jag gillar också att testa och prova nya saker, men då ska det vara tydlig info om att bilden är manipulerad, enligt mig!

VAD ÄR FOTOGRAFI

LJUSET

Som jag sa på föregående sida så betyder Fotografi, att måla med ljus och det är precis det som det handlar om enligt mig. Självklart handlar det om vilken utrustning du har, hur du kontrollerar slutaren och bländaren eller hur motivet ligger i bilden, men det som verkligen ger en bild stämning och personlighet är ljuset tycker jag.

För att lära dig förstå ljuset och kunna hantera det på bild så måste du öva och reflektera hela tiden. Jag kan även starkt rekommendera att läsa böcker om fotografi och ljus, det finns flera jättebra.

OLIKA LJUSKÄLLOR

Jag brukar dela in ljuset i en bild i två olika grundkategorier. Det finns naturligt ljus och det finns konstgjort ljus. Med naturligt ljus menas det ljus som solen ger oss. Även när det är molnigt eller skymmer så finns där ljus. Det naturliga ljuset tycker jag är vackrast och mest spännande. Det konstgjorda ljuset eller det artificiella ljuset är lampor, blixtar och till viss del även reflektorer.

Att jobba med blixtljus och olika ljuskällor kan du lära dig mer om senare i boken. Det är ett lite knepigt kapitel för det är inte helt lätt att kontrollera det konstgjorda ljuset så det ser naturligt ut.

DIN VÄN

Ljuset är din bästa vän när du ska fotografera. Det är ljusets karaktär som gör bilden, som påverkar dina inställningar i kameran osv. Men det är även ljuset som gör att kameran ibland måste höja ISO'n eller ha en långsammare slutartid som kanske gör dina bilder suddiga. *Det vackraste ljuset tycker jag är någon timme efter soluppgången eller någon timme innan solnedgången. Det senaste kallas blå-timmen och ger vid rätt förhållande en fin himmel och vackert, mjukt ljus. Anledningen till det är att solen står lågt på himlen.*

DE NATURLIGA LJUSEN

1. Motljus. Solen ligger bakom ditt motiv och ger antingen siluettbilder eller motiv med en stark lysande nästan glödande kant. Här är det viktigt att flytta sig lite för att få "rätt" effekt på bilden. Kanske kan det gå åt en liten lätt blyxt eller en reflektor på motivet.
2. Sidoljus bakifrån. Ger ett behagligt och bra utseende på bilden. Ett ganska mjukt ljus. Det ger skuggor och lite ljuseffekter i tex hår vid porträttfoto. Att en bild får skuggor tycker jag är något fint. För många jobbar aktivt med att arbeta bort skuggor. Skuggorna ger ju djup och karaktär åt bilden.
3. Sidoljus framifrån. Även det här ljuset ger skuggor men ett lite skarpare ljus på motivet.
4. Medljus. Fotografen har solen i ryggen och motivet blir upplyst rätt framifrån. Ger minimalt med skuggor men ett bra upplyst motiv. Jag tycker bilderna upplevs ganska platta i och med bristen på skuggor. Tänk även på att inte din egna skugga kommer med i bild.
5. Mulet/Dimma/Molnigt. Kan vara lite knepigt att fotografera och kameran kan läsa och ljusmäta lite illa beroende på förutsättningarna. Men vid rätt tillfälle och med rätt inställningar blir det ett fint mjukt ljus som påminner om en Softbox vid porträttfoto.

GLÖM INTE ATT LJUSET ÄR VÄLDIGT VIKTIGT FÖR DINA BILDER. TÄNK OCKSÅ PÅ ATT BRISTEN PÅ LJUS KAN VARA DIN ABSOLUT STÖRSTA TILLGÅNG!

VAD ÄR FOTOGRAFI

LJUSMÄTNING

En annan viktig sak som på sikt kan vara bra att kunna hantera är kamerans ljusmätning. Det finns tre olika varianter som fungerar på olika sätt och som är bra vid olika typer av fotografering.

På lite billigare kameror måste du gå in i menyn för att kunna ändra ljusmätningen och på mer avancerade kameror så finns det snabbknappar för att ändra. Här kan du se både en snabbknapp och en variant av meny från Nikon.

Ljusmätningen bestämmer hur stor hänsyn kameran ska ta till ljuset i en bild och till vilket av ljusen i en bild. Detta sker automatisk annars förutom i det manuella läget!

Jag förklarar mer här nedan.

TRE VARIANTER

1. Den kanske mest vanliga ljusmätningen är Matrismätning. Den tar hänsyn till ljuset i hela din bild. Kameran mäter på ett antal punkter över hela bilden och räknar ut ett genomsnittsvärde för exponeringen. Det här passar oftast bäst vid landskapsfoto. Fotograferar du i motljus finns det en risk att ditt motiv blir mörkt och att högdagrarna, de ljusa delarna i bilden, blir överexponerade. Matrisläget kan även ge längre slutartider i vissa typer av ljusmiljöer. Så här ser symbolen ut för Matrismätning:

2. Nästa variant är Centrumvägd ljusmätning. Den tar också hänsyn till ljuset i hela bilden men lägger mest kraft på att exponera bra i bildens mitt eller vid din valda fokuspunkt. Det här är en väldigt användbar metod som ger bra resultat men kan bli något överexponerad i högdagrarna. Ett perfekt tillfälle att använda den här metoden på är om du fotograferar något som är upplyst med en strålkastare/lampa men där även bakgrundsljuset är ganska ljust. Så här ser symbolen ut för Centrumvägd ljusmätning:

3. Den tredje och sista ljusmätningssvarianten är Spotmätning. Den här varianten tycker många är svåränvänd och att bilderna antingen blir för ljusa eller för mörka. Spotmätningen mäter enbart ljuset på det ställe i bilden som du har din fokuspunkt på. Ett perfekt tillfälle är om du har en stark ljuskälla i en annars mörk miljö. Tänk dig tex. ett stearinljus i ett mörkt rum. De andra ljusmätningssvarianterna hade försökt ljusa upp det mörka medan Spotmätning bara gör så att ljuskällan/motivet blir bra exponerat. Detta läge passar även utmärkt vid konserter. Oftast kan man även få upp slutartiden något med denna metod. Detta är symbolen för Spotmätning.

ÖVERSKURS

I relation till ljusmätning är det bra att lära sig läsa Histogram i kameran. Det är en slags tabell som visar din exponering. Den varierar på allt du siktar på med din kamera. Om man valt rätt ljusmätning men ändå känner att det blir lite för ljust eller lite för mörkt så kan du kolla Histogrammet och efter det exponeringskompensera. Se sidan 16 för mer info. På nästa sida berättar jag lite mer om hur Histogrammet fungerar. Verkar det krångligt så hoppa över det och återkom vid ett senare tillfälle.

VAD ÄR FOTOGRAFI

HISTOGRAM

Ett Histogram går att få fram i nästan alla systemkameror men man gör det på olika sätt. Läs din manual för att hitta hur man gör på just din kameramodell.

Det är väldigt användbart att kunna få fram sitt Histogram live innan du tar din bild, för att ha full koll. Det är lite krångligt och bökit att ta fram det för varje bild men med lite träning kommer du lära dig att tolka ljuset och hur färger återspeglar ljus. Då kan det räcka att ta fram Histogrammet en gång per fotomiljö/situation om inte ljusbilden ändras massor under fotograferingens gång vill säga.

I de flesta populära bildbehandlingsprogrammen kan du även se Histogrammet för varje bild. I tex Lightroom ligger det högst upp till höger i framkallningsmodulen, där du kan se brännvidd, ISO osv. Du kan även ändra ljusegenskaperna i efterhand men ju mindre du behöver göra i datorn desto bättre kvalitet håller din bild.

Så här kan ett histogram se ut men utan de färgglada cirkarna. De har jag satt dit för att lättare kunna förklara hur Histogrammet fungerar. Den röda cirkeln representerar de mörka tonerna i din bild, den gråa cirkeln är mellantonerna och den blå cirkeln är de ljusa tonerna. I just den här bilden är kurvan bra balanserad och antagligen blir det en bra exponering. Mellantonerna i den här bilden är ganska starka, men toppen är hel och inte avkapad. Så här ser en bra exponerad bild ut.

Kurvan beror även på vilket motivet är och främst då vilka färger som finns i din bild. Färger återspeglar ljuset på olika sätt. Fotar du något vitt kan Histogrammet se överexponerat ut och om du fotar något med mycket svart så ser Histogrammet underexponerat ut, fast resultatet blir bra och som du vill ha det.

Här ser du en underexponering i Histogrammet. Det kan även betyda att ditt motiv är mörkt.

En bild som skulle ge ett liknande Histogram är denna. Som du ser är det mycket skuggor och mörka toner

Den topp som syns nära den blå punkten är det ljusa fönstret.

Här ser du en överexponering i Histogrammet. Det kan även betyda att ditt motiv är ljus.

Här är en så kallad Highkeybild som ska vara ljus nästan överexponerad. Som du kan se så är det mest ljusa toner och en del mellantoner i hår och skuggor.

Eventuellt hade de lite mörkare bågarna i glasögonen syns som en liten topp närmare den orangea punkten.

Det går inte att lita på att kameran känner rätt vid varje exponering. Det går inte heller att tro att skärmen visar hur bilden blir till 100%. Därför bör du lära dig att hantera Histogrammet. Kort sagt kan man säga att om kurvan klipps av till höger så blir vissa (ljusa) områden utan detaljer i bilden. Om kurvan klipps av åt vänster så blir vissa (mörka) områden i bilden svarta utan detaljer. Så ett tips är att du lär dig förstå Histogrammet och att du tittar på det innan du tar dina bilder. Inte varje gång, men om en bild känns extra viktig.

ARBETSUPPGIFT

LJUSET

En enkel men rolig arbetsuppgift för att lära sig de olika skillnaderna på ljus och för att själv kunna se när och hur man kan fotografera vid olika tidpunkter m.m. Titta gärna på Histogrammet då och då.

1. Välj en dag då det är ganska starkt ljus, alltså direkt solljus.
2. Välj ett motiv som du tycker om eller något på måfå.
3. Ställ in kameran på den nivå som passar dig men använd INTE blix.
4. Fotografera ditt valda motiv och flytta dig ett kvarts varv runt det i en cirkel för varje bild.
5. Ta in bilderna i datorn och se på dem i storskärm. Vad är det för skillnad på bilderna?

sidoljus

motljus

En annan bra uppgift är att fotografera ett landskap eller en gatuvy på ungefär samma ställe varje gång. Välj plats efter hur smidigt det är för dig. Ställ in kameran på ett passande sätt för dig men använd INTE blix. Välj en dag med bra väder.

1. Ta en bild strax efter eller under gryningen.
2. Ta en bild mitt på dagen.
3. Ta en bild under skymningen.

mulen dag

Ytterligare en bra uppgift är att fotografera ett landskap eller en gatuvy eller varför inte be en vän vara modell. Ställ in kameran på ett passande sätt för dig men använd INTE blix. Välj en dag med mulet/dimmigt väder.

1. Ta en bild och fundera på varifrån ljuset kommer.
2. Ändra din position och ta en bild till. Vad blir skillnaden? Blir det någon skillnad?

ISO

ISO är ljuskänsligheten på din bildsensor. Detta påverkas av en rad olika saker men i grund och botten kan du tänka att det styrs av hur ljust eller mörkt det motiv eller den miljö är som du fotar i. Man eftersträvar ofta en så låg ISO som möjligt eftersom en förhöjning av ISO leder till mera brus i bilderna. I dagens kameror behöver man inte vara så orolig för det, särskilt inte med en Fullformatare. Du kan lätt gå upp i ISO 2000 utan större problem. Det går även att brusreducera bilderna efteråt i ett fotoprogram, men det sänker kvaliteten lite i skärpa och detaljer.

En del kameror har som lägsta ISO 100, en del 200. De lite bättre, dyrare kamerorna kan gå ner i ISO 50 eller tom 25. Nu går vi igenom lite för- och nackdelar med de olika ISO-talen och när det kan vara lämpligt att ändra ISO.

Låg ISO (50-200)

Används med fördel vid goda ljusförhållanden som starkt solljus eller blix. Vid tex. landskapsfotografiering är det bra att använda låga ISO-tal eftersom det ger minsta möjliga brus och återger färgerna på bästa sätt och det dynamiska omfånget är bäst, alltså hur kameran känner skillnaden mellan de ljusaste och de mörkaste områdena i din bild. Nackdelar med låg ISO kan vara (vid svagt ljus) att du får långa slutartider, vilket kräver stativ och en del förkunskap.

Medel ISO-tal (250-400)

Här är bildkvaliteten fortfarande väldigt bra. Med dagens avancerade systemkameror syns knappt någon förändring i såväl brus som färgåtervinning och dynamiskt omfång. Fördelen med lite högre ISO-tal är att du kan ha lite längre slutartider och lättare kan jobba på fri hand med kameran. Den här typen av ISO är lämplig vid allmänfotografiering och lämpar sig för de flesta väder.

Höga ISO-tal (500- och uppåt)

Ju högre ISO-tal du har ju snabbare slutartider kan du få och ju större bländartal för ett brett skärpedjup kan du ha. Det sker i förlust av bildkvalitet som brus, dålig färgåtervinning och dynamiskt omfång. Dagens kameror och särskilt FULLFORMATARE kan gå upp en bra bit i ISO innan du ser en försämring. Det är inga problem att använda ISO1600-2000 men efter det rasar det ganska snabbt. Ju mer du måste öka ISO ju mer brus får du. Bruset påverkar även detaljerna i en bild och färgåtervinningen försämras. Man kan jobba bort brus i efterhand i tex Lightroom men det blir självklart en försämring i detaljåtervinningen. Ett högt ISO-tal kan vara ett måste vid konserter och miljöer med dåligt ljus. Det kan även vara ett måste vid långa inzoomningar för att inte få för långa slutartider.

Några små tips!

Konserter, sportevenemang och andra event - Hög ISO från 800-2000 beroende på ljusmiljön.

Soligt väder - Lågt ISO-tal men runt 400 är bra för snabba slutartider och för att klara variationen ljus/skugga.

Molnigt väder - ISO 400-800 brukar vara lagom.

Landskap & Natur - Styrs av vilket skärpedjup du vill ha i bilden i relation till vädret.

Actionfoto - Kräver ofta högt ISO-tal eftersom det krävs både snabba slutartider och ett stort bländartal.

Studio - Lägsta ISO-talet eller där i kring. Eftersom man har blixar så styrs dina inställningar efter det.

Utomhusporträtt - Styrs såklart av miljön och väder men oftast ISO 400-800.

SLUTARE & BLÄNDARE

Slutaren och bländaren går hand i hand och arbetar ihop för att få en perfekt exponering ihop med ISO. Det finns matematiska uträkningar och olika rekommendationer för bästa resultat. Allt handlar om att lära sig balansen mellan slutaren, bländaren och ISO. För att krångla till allt så påverkar det även vilken brännvidd du har på ditt objektiv.

Om man läst det tidigare i boken och jobbat lite med foto så vet man att det här kräver att man tänker till innan i stort sett varje bild. Det finns dock några små genvägar som du kan ta för att dels underlätta ditt fotograferande men även för att sakta men säkert lära dig de olika förhållandena mellan slutare och bländare.

Fotograferar du i AUTOLÄGET och är nöjd med det så skumma bara igenom dessa sidor, men har du kommit lite längre och vill du lära dig att ta bilder med ett visst skärpedjup eller en viss effekt av kontrollerad suddighet så läs vidare noga.

Vi börjar med bländaren.

Bländaren är det hål som ljuset passerar igenom för att träffa bildsensorn i kameran. Hålets storlek kan varieras och benämns då med ett bländarvärde, f , och är lite motstridigt. Ju mindre hålet blir, ju större bländare och så tvärtom då, ju större hålet blir ju mindre bländartal. Se på figuren här nedanför.

F 1.8

F 5.6

F 11

F 16

F 22

Varje bländare har en motsvarande slutartid för att få bra exponering men styrs även av dina val av ISO och till viss del av vilken ljusmätning du väljer (det går vi igenom senare). I din kamera finns en linje som visar om bilden blir överexponerad (ljus) eller underexponerad (mörk) eller perfekt exponerad.

Om skalan visar att det är underexponerat i två steg så måste du välja att antingen blända ner två steg, eller välja en slutartid som är två steg mindre än den du har vid tillfället. Vill du inte påverka dina inställningar utan måste ha den slutartiden och det skärpedjupet (bländaren) så kan du istället höja ISO två steg.

Man får heller inte glömma att kameran är en maskin, även om den är en bra och avancerad maskin så känner den inte till 100% vad DU vill med bilden. Ibland kanske man väljer att ta en något överexponerad bild eller en något underexponerad bild. Valet är ditt.

Den stora bländaren (med det stora hålet men lilla värdet $f_{1,8}$) ger dig snabba slutartider och ett kort skärpedjup. Den lilla bländaren f_{22} ger dig ett stort skärpedjup men längre slutartider eller högre ISO. Det påverkar även hur nära du är motivet. Ju närmare du är motivet, ju kortare skärpedjup.

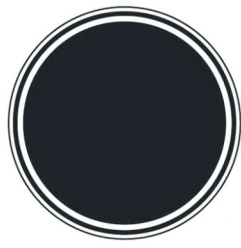
SLUTARE & BLÄNDARE

DEL2

FORTSÄTTNING BLÄNDARE

Alltså påverkar ditt avstånd till det du fotograferar även skärpedjupet. Vi leker med tanken att du fotar rätt ut i ett landskap på en stubbe med bländaren $f_{1,2}$. Du kommer se att både stubben och ganska mycket mer är i fokus eller att man ser detaljer ganska bra i bilden. Går du istället närmare stubben men har kvar samma bländare så kommer skärpedjupet att minska. Stubben kanske är kvar i fokus, men allt annat framför och bakom kommer att bli mer och mer suddigt och diffust, ju närmare du går.

Här är några exempel på skärpedjup och olika bländarstorlekar i en ganska nära situation.

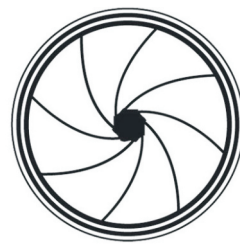
$f_{2.8}$

kort skärpedjup

f_8

mellan skärpedjup

f_{22}

stort skärpedjup

SLUTARE & BLÄNDARE

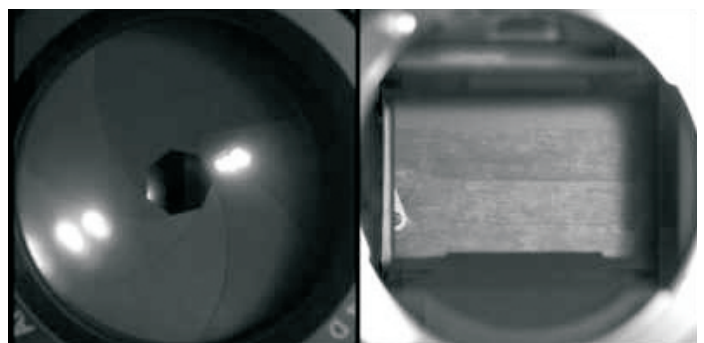
DEL3

SLUTAREN

Slutaren kan närmast liknas vid en ridå eller dörr. Det är den dörr som öppnas under en viss tid för att ljuset ska igenom bländaröppningen och träffa bildsensorn. Ju snabbare slutartid vi kan få, ju större chans är det att få skarpa bilder, men som vi sagt tidigare så för att få snabba slutartider så måste vi ha en bra ljusmiljö, eller ett högt ISO-tal, eller en stor bländare. Om slutartider på under $1/250$ krävs så börjar det bli dags för stöd när man fotograferar. Antingen att man kan sitta bra och få stöd för armbågarna eller att skaffa stativ.

Med långa slutartider kräver det även att motivet står stilla. Annars hinner motivet röra sig medan slutaren är öppen och kommer då att bli suddig. Det finns dock en hel del bilder som blir väldigt vackra och stämningsfulla med hjälp av långa slutartider, det tar vi på nästa sida.

Här ser du hur både slutaren (längst till höger) och bländaren (närmast till vänster) ser ut. Bländaren bestäms av ditt objektiv men styrs från kameran och slutaren sitter i kameran precis efter bländaren. Den öppnas och stängs och är det som klickar till när du tar en bild.

SLUTAREN FORTSÄTTNING

DEL3

Som jag sa så kan långa slutartider skapa snygga och häftiga effekter. Det är ett måste då att ha stativ och gärna fjärrutlösa kameran. Det kan göras via en sk. fjärrutlösare som antingen kopplas in via sladd eller kör IR. Motiv som gör sig extra bra med långa slutartider är rinnande/vågande vatten, trafik i mörker, stjärnor, spökeffekter och att experimentera med ficklampor. Här ser du några provbilder med långa och korta slutartider.

Forsen som rusar fram är ett perfekt motiv för långa slutartider. Fjärrutlösare och stativ är i stort sett ett måste. Ljusormen i källaren är fotograferat i en bäcksvart källare. Kameran står på stativ och jag springer med en LED-lampa. Tack vare att jag är mörk och rör mig så fastnar bara ljuset på bilden, som en ljusorm. Slutartiden låg på ca 10 sekunder.

Flaskan längst till höger är fotograferad en solig dag med en bländare runt f16 och ISO 1000 för att få så pass snabba slutartider att jag kunde "frysa" dropparna i fallet.

SLUTARE & BLÄNDARE

EXPONERINGSKOMPENSATION

DEL4

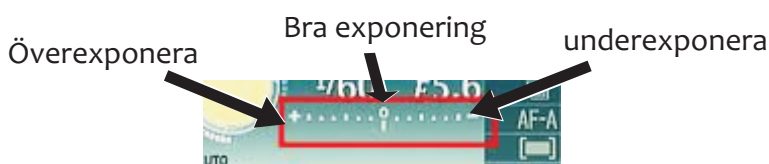
Men är det så att man vill följa det som kameran (och de matematiska uträkningarna) anser vara rätt och bilden trots det blir under- eller överexponerad så välj hellre då att använda dig av Exponeringskompensationen.

Enkelt kan man säga att den ljusar upp eller mörkar ner din bild något så du uppnår perfekt exponering. Hur du använder den här funktionen se lite olika ut på olika kameramodeller.

Exponeringskompensationsknappen är förutom ett av de längsta orden jag skrivit, den lilla knappen med ett plus och ett minus på. När den hålls in så är ratten för slutartiden det du ändrar exponeringskompensationen med.

Tycker du att bilden blir för ljus så dra den till vänster ett eller ett par steg.
Tycker du att bilden är för mörk, så dra den till höger ett eller ett par steg.

ARBETSUPPGIFT

SLUTARE & BLÄNDARE

Ett viktigt mål med fotografering är att förstå slutaren och bländarens olika betydelse för din bild och att lära sig använda dem effektivt. Din kamera kan på olika sätt ställa in slutartider beroende på ljuset i ditt motiv och beroende på vilken inställning du har i kameran. Om du inte kan ställa in manuella slutartider rekommenderar jag att du testat att fotografera i sportläget nu.

Med snabba slutartider menas att kameran fångar extremt korta händelser under en väldigt kort, snabb tid. Det krävs att man har bra ljusförhållanden eller kan höja sin ISO. Händelser som kan kräva snabba slutartider är då något motiv rör sig fort. Det kan bland annat vara vid sportevenemang, barn, djur och en massa annat.

Nu ska du försöka hitta andra motiv för att träna. Försök tänka kreativt och ta hjälp av en vän. Ett bra tips kan vara att fotografera vattenstänk på olika sätt. Se bildexempel nedan.

1. Börja med att hitta ett lämpligt glas och/eller en flaska. Fyll på med vatten och om du har möjlighet använd lite karamellfärg så blir effekten snyggare och lättare att se.

2. VID GLAS: Fyll på till brädden med färgat vatten. Ställ in fokusen på mitten av glaset. Ett tips kan vara att du använder manuell fokus och ställer in efter ditt finger eller att du håller ner något över glaset där fokusen bör vara. Ett tips är att ha kameran på stativ så den är på samma punkt vid varje klick.

Använd blix och sätt kameran i Sportläget. Alternativt i S-läget då du styr slutartiderna själv och kameran anpassar bländaren, men det kräver kunskaper. Du kan även fota i manuellt om du hanterat alla inställningar i kameran och vet vad du ska ändra!?

Be din vän släppa muttrar eller liknande i glaset och försök att fotografera precis när de slår i ytan. Det blir många försök men rätt som det är så sitter den!

3. VID FLASKA: Fyll på flaskan till brädden med färgat/ofärgat vatten. Ställ in fokusen på flaskhalsen och lås den där eller använd manuell fokus. Ett tips är att ha kameran på stativ så den är på samma punkt vid varje klick.

Använd samma inställningar som ovan.

Be din vän hälla vatten från en vattenkanna eller tillbringare och försök träffa flaskhalsen så bra som möjligt. Använd serietagning och fotografera så många bilder du kan.

Det här är en ganska rolig uppgift som lätt kan bytas ut till andra snabbt rörliga saker. Bara din fantasi sätter stopp. Försök förstå hur slutartiderna fungerar och testa gärna att sänka slutartiden för att se vad som händer. Varför händer?

ARBETSUPPGIFT

SLUTARE & BLÄNDARE

Ett viktigt mål med fotografering är att förstå slutaren och bländarens olika betydelse för din bild och att lära sig använda dem effektivt. Din kamera kan på olika sätt ställa in slutartider beroende på ljuset i ditt motiv och beroende på vilken inställning du har i kameran. Om du inte kan ställa in manuella slutartider rekommenderar jag att du testar att fotografera i S-läget nu.

Med långa slutartider menas att kameran fångar ditt motiv under en lång tid. Det gör att ljuset (öven om det är mörkt) hinner att träffa din bildsensor länge och ju längre slutaren är öppen, ju ljusare blir bilden. Det kan vara svårt att fotografera i dagsljus men för att göra ljusinsläppet så litet som möjligt för att kunna använda det så länge som möjligt går. Använd din lägsta ISO och ställ in kamerans minsta bländare (f22 eller mer). Detta kräver att du kan ställa in saker i manuellt läge, men testa det gärna även om du är osäker och nybörjare. Går det åt fanders så sätt kameran i S-läget igen. Då styr du bara slutartiden och kameran själv ställer in bländaren för bästa exponering.

De situationer som kräver långa slutartider är ganska få och oftast oanvändbara eftersom allt som rör på sig, om så lite som ett grässtrå som vajar i vinden, blir suddigt. Men om du kan ha längre slutartider och en låg ISO så får du mindre brus och finare bilder än om du höjer ISO'n för att få en snabb slutartid. Tänk bara på att både motivet och kameran bör stå still. Använd stativ och fjärr-/trådlösare till kameran.

Enklast är ju att hitta motiv under kvällen/natten eller i lite skymning/skugga. Se nedan:

Mina motiv här är väldigt olika varandra. Den första bilden är fyrverkerier. Den andra är fotograferad i en mörk källare med bara en ledlampa som ljuskälla. Strecket du ser är så långt som jag hinner springa med lampan under slutartiden. Att inte jag syns är att jag rör mig hela tiden och är mörklädd. Lampan tar överhand. Den sista bilden är på Pjältån i Åby en mulen dag. Den långa slutartiden ger en skön silkeslen känsla i vattnet.

1. Hitta dina motiv men en bra början kan vara en lek med ficklampa i ett mörkt rum. Rita mönster och prova dig fram.
2. Nästa steg kan vara att gå ut. En mörk kväll eller natt. Hitta trafik, eller rinnande vatten.

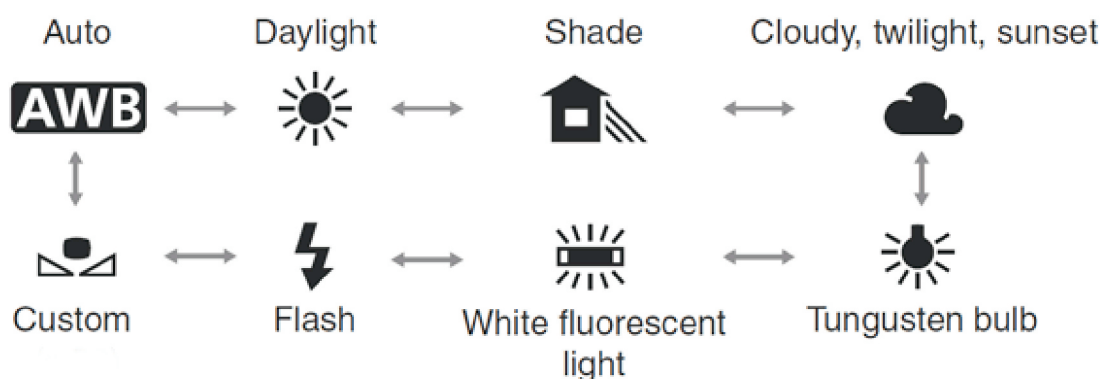
Du kan ta denna arbetsuppgift längre med egna ideér. Det finns även hjälpmedel om du vill fotografera med längre slutartider mitt på dagen. ND-filter heter det och finns i alla välsorterade fotobutiker. Ett ND-filter är som en mörk glasbit som du sätter framför objektivet. Det gör att mindre ljus tränger in och du kan öka slutartiderna istället.

VITBALANS

Vitbalans är en av många viktiga saker i din kamera som du bör lära dig att hantera eller i alla fall förstå. Vitbalans, eller WB (Whitebalance) inte så viktig att kunna, särskilt om du fotar i RAW (Råformat). Då kan du lätt justera till en lämplig vitbalans efteråt i din dator. Men för dig som fotar i Autoläget eller som har satt din vitbalans i auto så kan det vara bra att veta varför bilderna ibland ser lustiga ut i färgen när du fotat klart. Kameran är ju en maskin och självklart läser den av verkligheten fel ibland.

Vitbalans betyder att kameran måste urskilja den vita färgen i det som du fotograferar. Alla olika ljus påverkar färgerna i en bild. Fotar du inne i glödlampor så blir det en varm färg, fotar du däremot i lysrörsljus så blir den mer kall. Fotar du ute i solljus eller molnigt så ser de två helt olika ut. Självklart känner kameran fel ibland, även om de blir bättre och bättre. Prova att ändra vitbalansen efter det ljus du fotar i. Du kan även testa att ändra till fel vitbalans för att se skillnaden.

AWB - Automatisk vitbalans. Kameran känner själv vilket ljus som faller in i linsen.

Daylight - Används vid blå himmel och direkt solljus.

Shade - Att fotografera i skuggan som uppstår vid solljus. Kan vara under träd, bakom hus osv.

Cloudy - Då det är mulet och lite grått. Kan även funka vid solnedgångar då ljuset är svagt.

Custom - Här kan du sätta din egen vitbalans genom att fotografera s.k. gråkort eller ett vitt papper (överkurs).

Flash - När du fotograferar med blix. Den interna eller externa.

Fluorescent - Lysrör

Tungsten - Inne, glödlampor, varmt ljus.

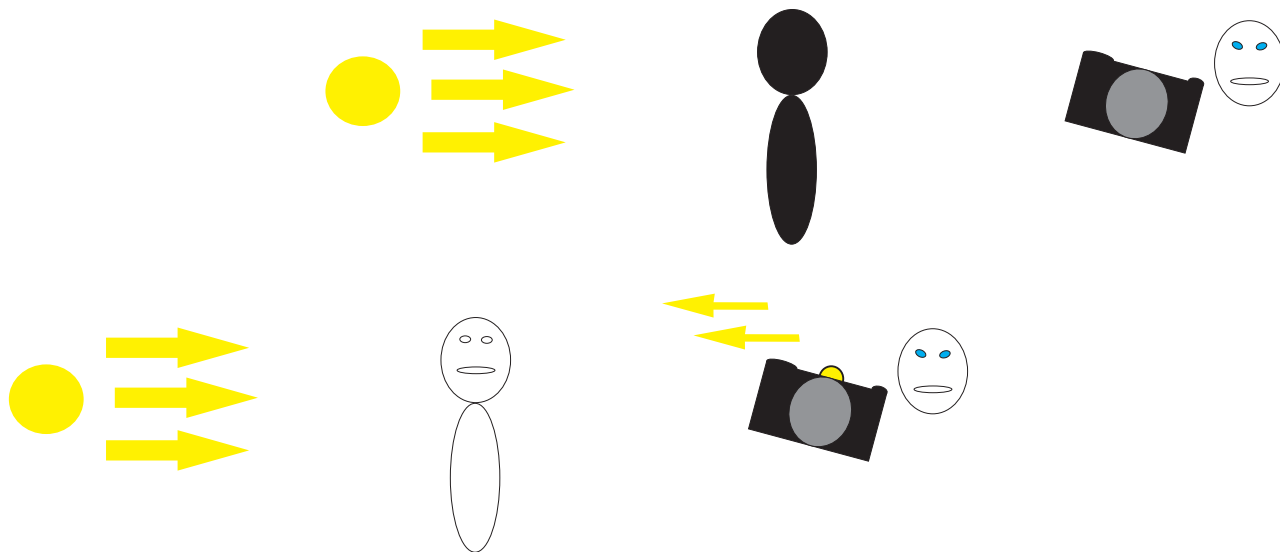
HÄR KAN DU SE EXEMPEL PÅ VITBALSER VID ETT OCH SAMMA FOTOTILLFÄLLE!

BLIXTFOTOGRAFERING

Att fotografera med blixht är ibland ett måste för att få det önskade resultatet på din bild. Du kan lika gärna använda fast ljus som lampor eller alternativa ljuskällor som reflektorskärmar eller t.o.m naturligt ljus, men det talar vi om lite längre bak i kapitlet.

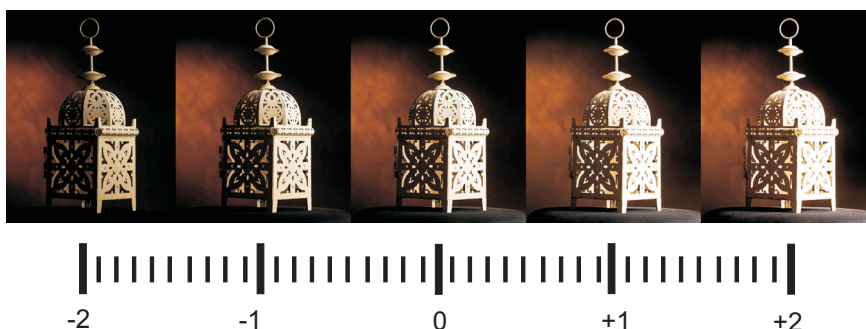
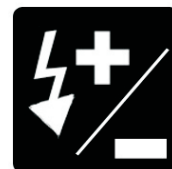
Att fotografera med blixht är på ett sätt inte svårt. Kör du din kamera på auto så hoppar blixten upp när kameran anser att det behövs. Det som kan vara bra att lära sig ändå är att du ibland bör trycka upp blixten manuellt. Ta t.ex. en situation då du fotograferar i motljus. Kameran kommer känna en ljus miljö och välja att inte ha blixht men den personen du fotar i motljuset kommer bara bli en siluette. Väljer du att ljusmäta direkt på personen så kan modellen bli bra exponerad men istället blir då bakgrunden helt utfräkt och överexponerad. Knepet är att ha en upplättningsblixht på modellen.

Bilden ovanför beskriver en modell (som lika gärna kan vara en växt eller ett djur eller något annat) som fotas i motljus. Ett enkelt alternativ för att få den bilden bra är att använda en svag blixht på motivet. En mer avancerad teknik är att använda reflektor, flytta modellen något. För att underlätta ditt fotograferande så måste du lära dig att ha kontroll på ljuset i dina bilder. Ha alltid koll på från vilket håll ljuskällan kommer. Det kan vara direkt solljus eller bara ett ljusare område men ha koll på om du har det framför kameran, bakifrån eller från sidan. Detta påverkar dina bilder mycket och avgör om du kan behöva använda blixht.

Om du ska lära dig att använda blixten så är det bra att lära sig använda så kallad BLIXTKOMPENSATION. Den styr styrkan på blixhtljuset. Knappen sitter ofta i närheten av blixten och ser ut som knappen för exponeringskompensation men har en blixht på sig också. För att använda den så håller du in knappen och vrider på ratten för slutaren. Du kan då välja att öka ljuset i steg upp till +3 eller att minska ljuset i steg ned till -3. Prova dig fram vad som passar ditt motiv.

KOM IHÅG ATT NOLLSTÄLLA EFTER BILDEN FÖR NÄSTA BILD KOMMER ANTAGLIGEN ATT HA HELT ANDRA LJUSEGENSKAPER!

BLIXTFOTOGRAFERING

ALTERNATIVA LJUSKÄLLOR

Det som är det svåra med blyxtfotografering, är att lära sig använda blixten effektivt och inte bara rätt på. Det som är svårt i blyxtljus är att få en bra upplyst miljö men som ändå ser naturlig ut. Många använder blixten helt fel och får starka skuggor, konstigt ljus och lustiga färger. DET ÄR EN KONST ATT ANVÄNDA BLIXT SÅ DET SER UT SOM NATURLIGT LJUS.

Det finns några saker att tänka på. Om man enbart har den blixten som sitter i kameran så är man rätt begränsad. Dels är den inte riktningsbar och dels är den ganska svag, men det går ändå att göra små enkla saker som gör stor skillnad i bilderna. Använd en bit vitt, lite tjockare papper och styr blyxtljuset åt sidan eller rakt upp så får du ett mycket mer mjukare och naturligare ljus. Det kräver lite övning men är helt klart värt det. Det går även att styra ljuset något med din hand. Ett annat alternativ är att ta ett tunt tyg och sila blyxtljuset igenom. Vips så har du en s.k. softbox som ger ett mer utspritt och mjukare ljus. Perfekt för porträtt då modellen ofta blir blank och överexponerad i detaljer i ansiktet om blixten går rätt på.

KÖP EXTERN BLIXT

För en ganska liten summa pengar kommer du få en bra blyxt som både är starkare i ljusstyrka och har en hel del inbyggda finesser som gör dina bilder bättre om du lär dig hantera dem. Det finns en rad olika märken. Självklart har Nikon sina egna blyxtar som kostar lite mer men då får man mycket för pengarna. Det finns även andra märken som håller lägra priser men som duger gott.

Förutom att en extern blyxt är starkare så är det främst två andra skillnader som ger dig massor med möjligheter när du fotograferar. Det första är att du kan vinkla främre delen på flera sätt. Dels snurra den runt ett helt varv men även ändra vinkel i höjddled. Det gör att du enkelt kan studsas blyxtljuset i taket, eller i väggen. Det andra är att du kan avfyra din blyxt fast den inte sitter i kameran. Antingen via den lilla inbyggda blixten, eller med en s.k. trådlösare eller en helt trådlöst med sändare. Detta gör att du kan ställa din blyxt/blyxtar där de behövs. Kort sagt har du en liten egen studio om du lär dig använda det och skaffar fler blyxtar. Det finns även massor med roliga tillbehör som paraplyer, stativ och filter.

Här ser du en av mina blyxtar. En Nikon Sb700. Den kan köras på auto (TTL) eller manuellt och då själv ställa in blyxtstyrka, brännvidd och vinkel mm.

TTL/Manuell mm.

BLIXTFOTOGRAFERING

ALTERNATIVA LJUSKÄLLOR

Reflektorer är precis vad det låter som, något som reflekterar något och i det här fallet vill vi reflektera ljus. Det finns en hel del reflektorer att köpa i olika storlekar och olika form med olika typer av reflekterande ytor. De vanligaste ytorna är silver, guld, vitt och svart.

Överallt finns det ljus. Även där en lampa saknas och i skuggor så finns det ljus. Inte i ett becksvalt, isolerat rum kanske men i stort sett överallt annars. Det ljuset utnyttjar man med reflektorskärm eller reflexskärm som det även kan kallas. Du kan även reflektera direkt solljus men tänk då på att effekten blir nästan lika stark som en blix.

Vissa skärmar har även ett lätt genomskinlig tyg som du kan sila starkt solljus genom för att få lite mjukare ljus.

NATURLIGT LJUS

En viktig sak att tänka på med alla dessa prylar, för det blir mycket prylar om du faller för fotointresset. Det viktigaste och mest användbara tror jag ändå är att lära sig hantera det naturliga ljuset. Till det behöver du bara ha dina ögon och din kamera och förstå vad ljuset gör för din bild.

Det finns massor av naturliga reflektorer om du ser dig omkring. Allt reflekterar ljus men olika mycket. En vägg, en bit av gatan, sjöar, hav och ja det mesta.

En annan sak att lära sig behärska är att utnyttja skuggorna. Jag tycker att många bilder idag blir så perfekt exponerade överallt på bilden att stämningen och spänningen som man får med skuggor försvinner. Om du ser dig omkring när du är ute så leta efter de platser där solen silas genom ett lövverk i ett träd, eller där ljuset letar sig in under en bro eller genom en dörrpost.

En bra övning: Hitta ett ställe som ger dig ett spännande ljus. Gärna ett varierande ljus med både olika ljusstyrkor och skuggor (t.ex. i närheten av ett träd). Hitta ett bra motiv eller be en vän att ställa upp. Flytta sen vännen/motivet lite för varje bild i förhållande till ljuset. Prova sedan att låta vännen/motivet vara fast men flytta dig själv i förhållande till ljuset. Titta på bilderna och se skillnaderna.

VÅGA TESTA

Det bästa med att fotografera idag med den digitala tekniken är att det är så enkelt att fotografera och se ditt resultat direkt. Gör en ändring i inställningarna eller flytta dig, ta en bild igen och se skillnaden. Förr fick man chansa eller gå på uträknade bländare/slutare/ISO och se resultatet först veckor efter det att bilden tagits och framkallats.

Nu har du chansen att testa, titta och testa igen. På det sättet kommer du att lära dig och du kommer att hitta dina favoritmotiv, ditt bildspråk och det du tycker är kul inom foto.

Tänk på att överallt finns det ljus, även på de mörkaste ställena. Ju mindre ljus, ju mer behöver du kunna förstå din kamera och olika fototekniker. En bra vana är att alltid ha med sig ett stativ som minskar oskärpa i bilderna om ljuset är aningens för svagt. Det stadigaste alternativet är ett tripod, alltså trebensstativ. Finns från 249:- upp till många tusenlappar. Ju mer pengar du lägger ju stadigare blir det och ju lättare och smidigare blir det och alla vred. Det finns även enbensstativ som mer är som ett extra stöd. Det kan räcka med det lilla i vissa situationer. Personligen har jag ett av varje.

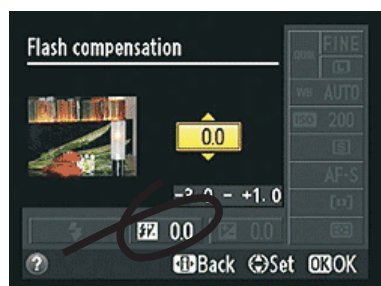
ARBETSUPPGIFT

BLIXTLJUS

Att fotografera med blyxt är inte alltid så enkelt. Ofta förstör blyxtljuset känslan och det naturliga ljuset i en bild om du inte vet hur du kan använda blixten på ett smartare sätt. Blixten är ett alternativ för att belysa motiv för att kunna få en snabbare slutartid eller för att få en särskild effekt på ljuset.

Här nedan kommer några enkla övningar för att börja att experimentera med blyxtljus.

1. Om du har en kamera med en fast blyxt så är du ganska begränsad men har ändå en del möjligheter.
2. Om du inte vill träffa hela bildytan med blyxtljus så kan du "styra" blyxtljuset genom att sätta din hand, eller en bit papper vid sidan av blixten.
3. Vill du ha en annan karaktär på blyxtljuset så kan du sila det genom ett tunt tyg, papper eller lövverk tex. På så vis kan du även ge lite färgat ljus om du silar ljuset genom ett färgat tyg/plast/papper.
4. Du kan ändra blyxtens styrka genom att hålla in blyxtknappen och exponeringskompensationsknappen och vrida på ratten på din kamera. Öka eller minska styrkan enligt en skala.

Blyxtstyrka

Blyxtknappen

Exponeringskompesation

För bästa resultat när det gäller blyxtfotografering är att köpa en extern blyxt. Det finns fler möjligheter att ändra ljusriktningen på och det finns mer spelrum på ljusstyrkan mm. Det absolut bästa är om du köper en blyxtkabel eller ett trådlöst set till din blyxt så den inte behöver sitta på kameran. Då ökar dina chanser att få fina, personliga bilder.

PROVA PÅ DET HÄR!

1. Ändra blixten så den inte bara är riktad framåt! Skjut den upp i taket, i en vägg vid sidan om motivet ja till och med bakåt går bra. Se vad de olika vinklingarna gör för ljuset i din bild.
2. Köp dig en blyxtkabel och håll blixten i handen eller ställ den på någon bänk/stativ/bord/golv och belys motivet från sidorna istället.
3. En extern blyxt (eller flera) kan användas som vilka studio-blyxtar som helst. Köp ett radiokit, stativ och paraply så kan du fota som proffsen både ute och inne.

ARBETSUPPGIFT

ALTERNATIVA LJUSKÄLLOR

Hit hör allt ljus för mig (förutom blixten) men att man med eftertanke jobbar med valet av ljus, riktning osv. Att lyckas med en bild med enbart naturligt ljus kan vara lite krångligt, men väldigt vackert när man väl får till det. Det som är viktigt att lära sig är ljusets egenskaper. Hur det faller, styrkan, går det att reflektera, vitbalans och hur du bör ljusmäta det i kameran.

Det finns många bra skrifter om ljus och fotografi. Läs på och läs med eftertanke är mitt råd. Läs även bruksanvisningen till din kamera för att veta vad/hur ljusmätningen fungerar.

1. Ställ in kameran på P och stäng av blixten. Ställ in en lämplig ISO och gå till nästa steg.
2. Välj medvetet dina motiv med tanke på ljuset. Försök föreställa dig innan du plåtar hur du vill ha din bild.
3. Blir bilden som du vill? Varför? Varför inte? Tänk på var i bilden du ljusmäter!

Samtliga bilder nedan är fotograferade utan blixten och enbart med naturligt ljus. Jag förklarar mer nedanför.

1. Bilden är fotograferad i läge A vilket ger mig möjligheten att ställa in skärpedjupet via bländarstorleken. Jag har medvetet ljusmätt på himlen för att få den bra exponerad och grässtråna som siluetter. Om jag valt att ljusmäta på gräset hade kameran automatiskt velat ljusa upp de så man sett deras färg men då hade himlen blivit för ljus och trist och bilden hade sett mycket ljusare ut, nästan som på dagen eventuellt.

2. Här har jag medvetet velat ha ett kort skärpedjup på stranden för att se den låga solens ljus skapar skuggor och detaljer. Jag har ställt mig med solen framifrån men från sidan så inte hela solljuset kommer in i linsen. Dels för att slippa få reflektioner i glaset och linserna men även för att det starka ljuset annars hade tagit för mycket utrymme på kamerans sensor och blivit svårare exponerat utan blixten och reflektor.

3. Såna här bilder gillar jag att skapa i olika lövverk. I just den här bilden gillar jag det sköra nästan genomskinliga i ormbunkens blad. Det är tidig vår och växten är så där nygrön. Här gäller det att flytta sig millimetervis och hela tiden se variationerna i kameran. Det är lätt att det blir för mycket ljus eller för lite och då ser man inte "strålarna".

4. En bild på en av mina absoluta favoritsessioner. Finns det något vackrare än en spännande människa i en vacker miljö? Ja antagligen för smaken är olika. Hur som helst. Sara står i ett övergivet stall med en dörr på glänt precis framför henne. Här körde jag kameran i Manuellt läge och ljusmätte på de ljusaste ställena på Sara för att få henne perfekt exponerad. Jag tycker det är snyggt och spännande med skuggor och den mörka bakgrunden men ett alternativ hade varit att ha en lätt blixten eller en reflektor bakom Sara för att se detaljerna i väggen bakom henne.

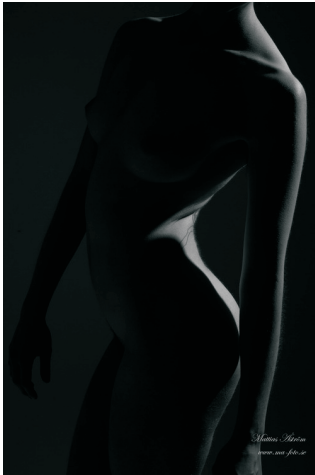
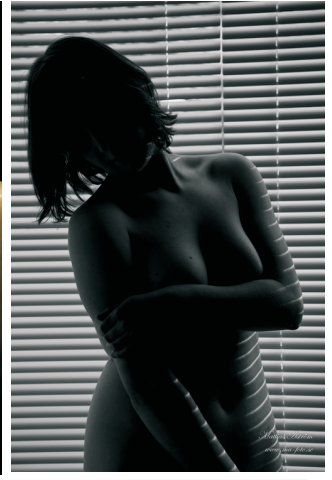
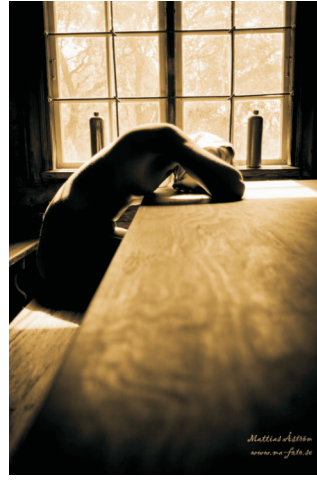
Som du ser så ser naturligt ljus väldigt olika ut. Bästa tiden att utnyttja det är på morgonen och strax innan skymning. Solen står lågt och ger ett mjukt behagligt ljus utan för starka skuggor och kontraster som på dagen.

MATTIAS BILDER

BLIXT & ALTERNATIVA LJUSKÄLLOR

Nu blir det en hel del bilder på människor men det samma gäller ju för alla motiv. Hur får man det att se naturligt ut oavsett om du har blix, naturligt ljus eller reflektor? Kan du se skillnaden på bilderna?

OBJEKTIV

Objektiven som du väljer att köpa till din kamera är till för att tillgodose dina behov när du fotograferar. Det finns en uppsjö av märken om man inte vill köpa original (som oftast men inte alltid är bättre). Ett par tankar inför ditt köp kan ändå vara värt att ha med sig.

Kvalitetsmässigt så kan du tänka att ett s.k. fast objektiv i stort sett alltid ger en bättre bildkvalitet än ett zoom-objektiv. Därav är även de fasta objektiven dyrare. Det negativa med ett fast objektiv är ju att du inte kan zooma vilket gör att du måste arbeta på ett annat sätt. Du måste själv röra dig fram och tillbaka i förhållande till ditt motiv. Det positiva är som sagt bildkvaliteten och att de fasta objektiven kan byggas mer ljusstarka, alltså ha ett litet bländartal som tex f1,2. Fasta objektiv finns som både vidvinkel, normalzoom och telezoom, men utan själva zoomen då.

Om vi leker med tanken att du inte behöver tänka på pengar utan mer ser till VAD det är du älskar att fotografera och VAD du sen ska göra med bilderna, så har vi kommit en bit på vägen.

Gillar du att fotografera närbilder och vill krypa nära in på insekter och blommor så är det ett s.k. makroobjektiv du behöver. Där är närgränsen väldigt låg vilket gör att du kan gå så nära som nån centimeter utan att det påverkar fokuseringen.

Älskar du sport eller konserter eller kanske spana i skogen efter skygga djur och fåglar så bör du skaffa dig ett teleobjektiv. Det finns i olika brännvidder.

Men kanske är det så att du gillar porträtt och gatufotografering, ja du plåtar lite olika saker. Då kan det vara lämpligt med ett zoomobjektiv runt 18-105 och liknande.

Ju mer du fotograferar, ju mer kommer du upptäcka tjusningen med att ha olika objektiv i din fotoväska.

Fast 35mm objektiv är ett vanligt allroundobjektiv och porträttobjektiv.

Teleobjektiv, kan behöva extra stativ eller något att ta stöd mot när du fotar!

Fast 60mm Makroobjektiv med en närgräns på ca 2cm från motivet.

OBJEKTIV

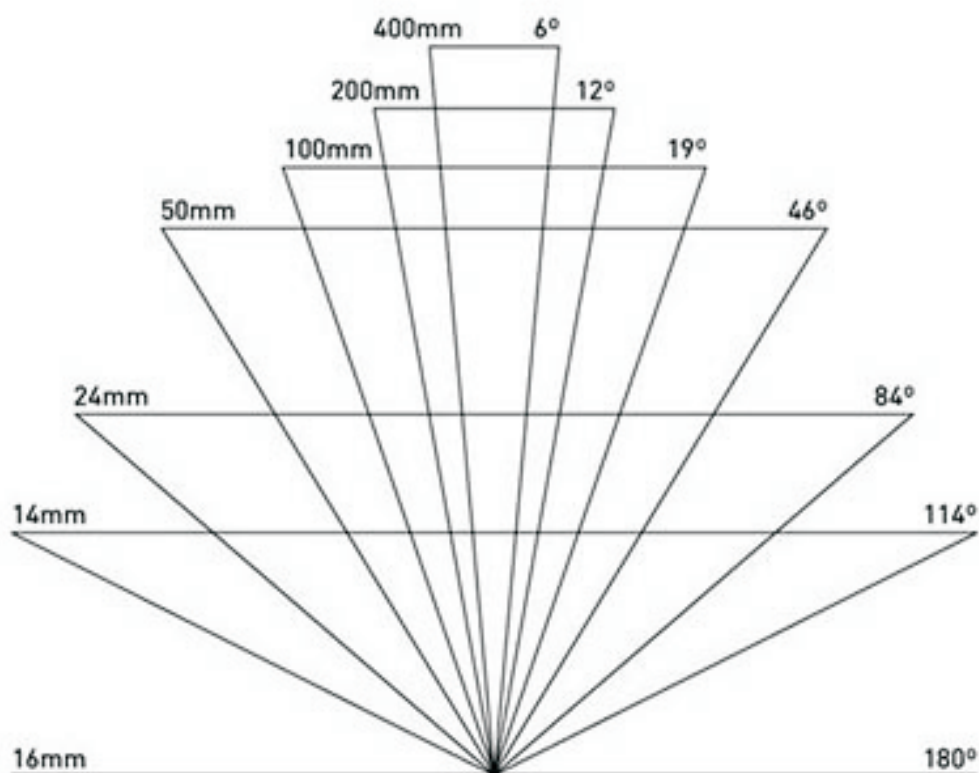
DEL2

Alla olika brännvidder gör din bild olika. Om du har ett zoomobjektiv så försämras bildkvaliteten något vid långa inzoomningar, du riskerar även att få höja ISO ganska mycket eftersom bländarstorleken och inzoomningen kräver det.

När du väl ska köpa ett objektiv så tänk på om du vill ha ett fast eller ett zoomobjektiv. Du kan även tänka att ju lägre bländartal objektivet har ju ljusskänsligare är det och desto större diameter objektivet har ju bättre ljusinsläpp och då bättre bildkvalitet i färg, dynamiskt omfång och skärpa.

Självklart ökar priset i och med att ovanstående följs. Därav den första funderingen. VAD behöver jag egentligen och hur mycket kan jag lägga på ett objektiv?

Här nedan ser du en tabell över vad olika objektiv ser vid olika brännvidder. Men brukar prata om vidvinkel då objektivet ser ett brett synfält. Sen har vi teleobjektiv då objektivet koncentrerar området till ett litet men närmare område, så du kan få närbilder utan att gå nära.

Här ovan ser du några olika men vanliga brännvidder. Fotograf och modell står alltså kvar på samma ställe men fotografen byter objektiv eller zoomar de olika brännvidderna. Ju mer som zoomas, ju mer bakgrund skärs bort (som även visas av tabellen över) och desto närmare känns det som vi kommer både modell och bakgrund. Skärpedjuper minskar även ju mer vi zoomar och bakgrunden blir så där skönt diffus.

OBJEKTIV

DEL3

Alla objektiv har även objektivfel. Det betyder att bilden kröker sig olika i olika objektiv. Det här kan man lätt se med lite träning. Ett bra tips är att fotografera en mur eller något med horisontella linjer. Titta sen på bilden och se om linjerna verkar bukta utåt som om de låg på en kudde, eller om de buktar bakåt som om de var på väg ner i ett avlopp.

Ju mer vidvinkel du har, desto mer kudde i mitten får du och ju längre brännvidd desto mer ihopdraget i mitten får du. Beroende på vilka motiv du fotograferar så märker man det här olika mycket. Ibland tänker man inte alls på det. Men ibland ser det helt enkelt inte klokt ut och det främst vid porträtt eller något i stil med arkitektur och raka linjer. Vid de sista nämnda exemplen är det bra med en brännvidd 60-80mm eller ännu högre.

Nu finns det funktioner i t.ex. Lightroom som gör att man kan jobba bort objektivsfelen men jag tycker att det är på bekostnad av lite kvalitet i bilden så det är ju bättre att ha lite koll på de olika brännvidderna och vilket motiv du fotar så det blir bra från början.

VILKET OBJEKTIV BEHÖVER JAG?

Kanske är du som jag att du älskar nya prylar och saker? Men Att fotografera är ett dyrt nöje som oftast, om du har hållit på ett tag, resulterar i att du ställer högre och högre krav på din utrustning. Fotar du makro vill du bara komma ännu närmare, fotar du fåglar och djur så bara måste du ha mer brännvidd, är du allroundfotograf eller gatufotograf så kommer du vilja ha ljusstarkare objektiv med större bländare så du kan leka mer med skärpedjup.

Ställ dig frågan VAD du verkligen älskar att fotografera och vad som verkligen krävs till det. Kanske är det värt att spara pengar några månader och köpa ett dyrare objektiv som du blir 100% nöjd med än att köpa det billigaste för att man inte har råd med annat?!

Det som gör ett objektiv dyrare och därmed bättre är flera saker men i grund och botten är det diametern på ditt objektiv. Alltså hur stort det är tvärs över. Det andra viktiga som påverkar, är hur litet bländartal du kan ha vilket styr ljusinsläppet och skärpedjupet. Ett fast objektiv är i stort sett alltid dyrare än ett zoomobjektiv men levererar även mycket bättre bilder. Annat som påverkar är hur gediget byggt ditt objektiv är, hur många linser och vilken kvalitet på linserna, om det har bildstabilisator osv.

Fundera på vad du behöver och vad skillnaden är på de olika objektiven. Tveka inte att rådfråga någon som vet mer än du själv!

BILDKOMPONERING

Fotografera betyder “Måla med ljus” och det är det som det handlar om, men det handlar även om att kunna se det som är spännande att få med på bild och hur det bör framställas i bilden. Det finns en rad regler eller snarare rekommendationer som jag tycker man kan ha i åtanke när man fotar, men lika mycket gäller det att våga frångå de och se vad som sker.

För mig handlar fotografering om att man tycker något är vackert, häftigt, otäckt, konstigt eller bara oförklarligt och att man vill dela med sig av det man själv ser och upplever. Jag brukar tänka på några saker som jag tror gör att bilderna blir mer spännande att titta på.

1. Våga ändra perspektiv och vinkel. Tänk på att miljontals andra ser saken på exakt samma sätt som du ser den i det tillfället. Ta t.ex. en gatuvy i gamla stan. Hur många har inte gått där och tittat och förundrats över den fina miljön? Om du då tar en bild rätt upp och ner så blir den bilden som alla där ser den och upplever den. Kanske inte så roligt eller märkvärdigt. Om jag ska fotografera det så försöker jag hitta det som jag tror folk inte har sett eller tänkt på, eller så försöker jag hitta en vinkel/förgrund/bakgrund som gör att beskådaren stannar upp och funderar.

2. Tänk på bakgrunden. Det är vanligt att man som fotograf fokuserar för mycket på motivet tycker jag. Mitt råd är att ta några minuter extra för att se att inte bakgrunden stör eller tar uppmärksamhet från huvudmotivet. Det kan röra sig om saker som lyktstolpar, skyltar, folk, sneda husfasader och annat. Här kan man även tänka in bländarstorleken så att du får en suddig, mjuk, behaglig bakgrund. Det hjälper ju till att sudda ut eventuella störande saker i bakgrunden.

3. Kapa inte huvuden, händer och armar, men ha inte heller för mycket luft över motivet. Det här är en grundregel som ibland kan frångås men då ska det verkligen vara uppenbart att man inte kapat huvuden av misstag, som t.ex. att man fotar ett porträtt i närbild för att enbart fokusera på ansiktet. Då är det självklart att man måste beskära hår och huvud en del. Men fotar man ett halv- eller helporträtt på någon så ser det väldigt illa ut om man kapar huvud, fötter, armar eller för den delen lämnar för mycket luft omkring.

4. Försök hitta linjer och former som du kan bygga din bild med. Med det här menar jag allt från en husfasad vid tex porträttfoto, att man ser att fasader osv är raka men även horisonten. Överallt i vår värld finns det linjer och former det gäller bara att lära sig att se de. Jag kommer berätta mer om det här i nästa del. Men linjer och former används med fördel för att leda synen rätt i en bild till huvudmotivet, det kan skapa fart och rörelse i en bild och det kan rama in ditt motiv eller bara bli fint helt enkelt.

5. Tänk på var ifrån ljuset kommer. Det är svårt att få en bra bild om ljuset kommer direkt frammifrån. Vi har ju gått igenom ljus i föregående kapitel så gå tillbaka dit om du är osäker. Men ha i åtanke hur ljuset faller in i din bild. Små variationer kan göra mycket för din bild.

6. Syfte/Tanke med bilden. Ibland, kanske oftast sker fotograferingen spontant och det enda syftet du har är att du vill fotografera något du tycker om. Ibland vill man ändå ha fram en känsla med bilden eller ett budskap. Fundera på hur du kan få fram olika känslor genom att beskära, använda skärpedjup, ljus och skuggor m.m.

7. Fundera på de regler/rekommendationer som finns för att din bild ska bli bättre. Har du fotograferat ett tag så är det lättare men ta annars detta häfta till hjälp eller googla fram tips i din mobil. Att följa rekommendationerna kan göra mycket för dina bilder.

SOM FOTOGRAF FÖLJER DU OFTA NÅGRA AV DE HÄR TIPSEN UTAN ATT DU ENS TÄNKER PÅ DET. DET GÅR AV BARA FARTEN. DU ÄR DUKTIG PÅ ATT GÖRA SNABBA ÖVERSLAG OM ISO, SLUTARE, BLÄNDARE OCH VAD SOM SKA VARA MED I BILDEN!

BILDKOMPONERING

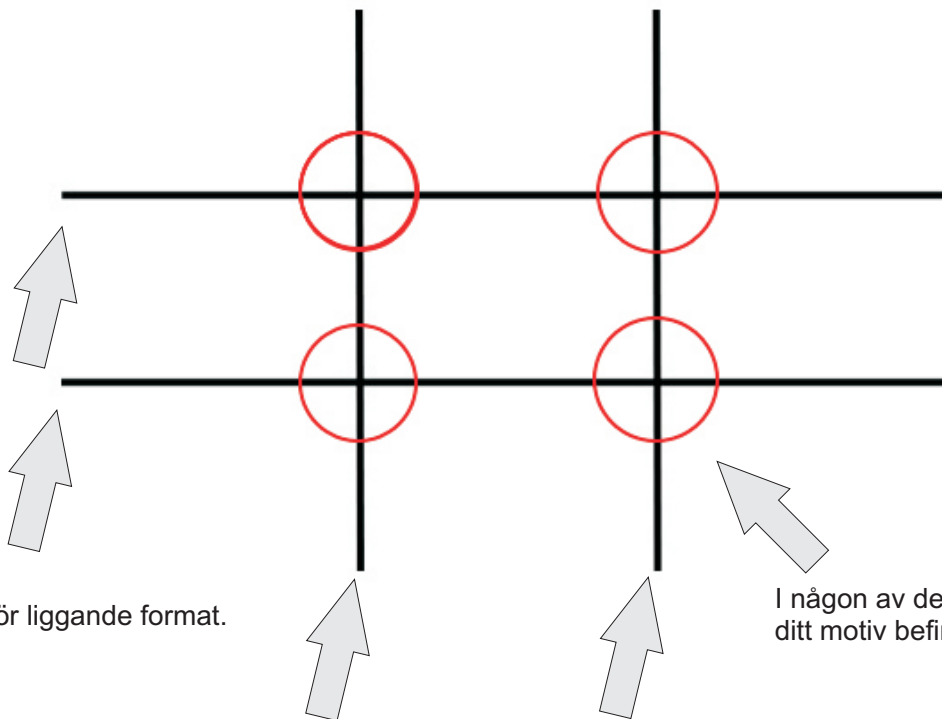
DEL1

REGLER OCH REKOMMENDATIONER

Det finns en hel rad med olika regler, eller rekommendationer att följa för att få bättre mer spännande bilder som kanske tilltalar en större skara människor. Många av de här “reglerna” är uträknade rent matematiskt och handlar om förhållanden, former och linjer som tilltalar vår mänskliga hjärta utan att vi kanske tänker på det. Men det är just rekommendationer, som väldigt ofta bör användas, men lika gärna kan skippas ibland för att få ett bättre resultat. Det här lär man sig vartefter men framförallt så handlar det om just DITT bildspråk.

1. TREDJEDELSREGLN

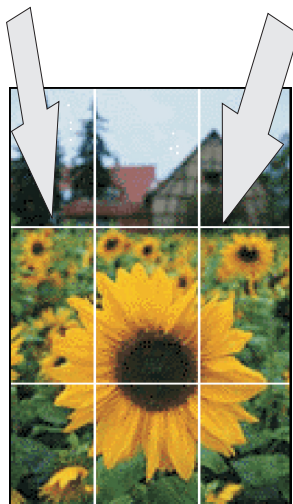
Det här är på ett sätt en förenkling av “det gyllene snittet” som vi tar upp här nedanför. Denna regel eller som vi sa förut, rekommendation hjälper dig att veta VAR du bör placera ditt huvudmotiv. Det bör vara i något av de fyra korsen. Det hjälper dig även att ha koll på horisonten, som INTE bör ligga i mitten!!! Men det gör även ditt fotande enklare när det gäller att veta vad som är en bra förgrund och bakgrund. Förgrunden bör ligga i det horisontala fältet längst ned och bakgrund i det horisontala fältet högst upp. På många kameror idag kan man göra så du ser dessa streck i sökaren när du fotar!

Horisontlinjee för liggande format.

I någon av de röda cirkarna bör ditt motiv befinna sig och fokus ligga.

Horisontlinjer för stående format.

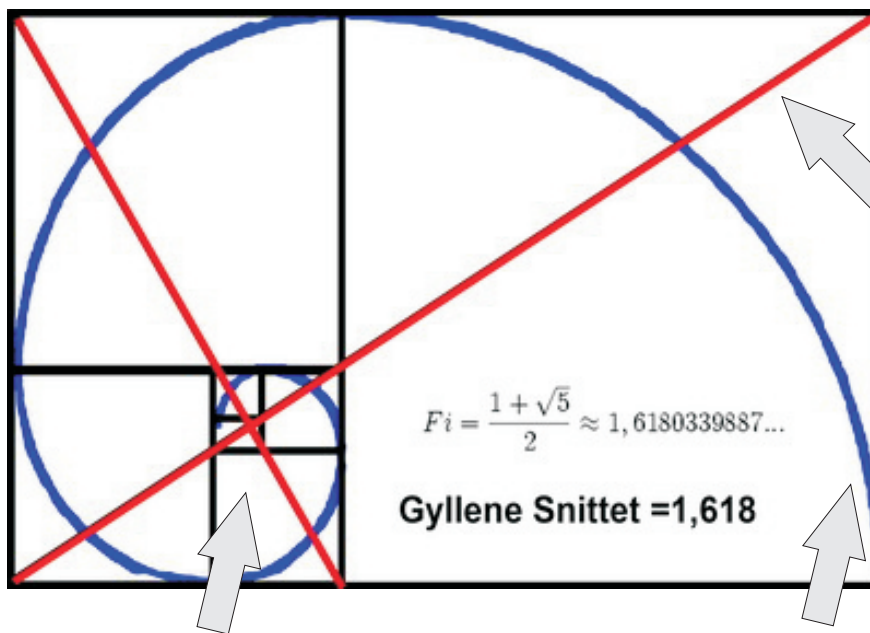
BILDKOMPONERING

REGLER OCH REKOMMENDATIONER

DEL2

2. GYLLENE SNITTET

Det gyllene snittet är en matematisk uträkning som man funnit naturlig i flera saker i vår värld. Det är ett slags förhållande som är tilltalande för våra hjärnor. Förhållandet finns i allt från våra små celler i kroppen till stora galaxer i universum och allt där emellan. Att fotografera efter det gyllene snittet ger bilden en mer djup mening. Det leder blicken mot huvudmotivet. Det är inte så lätt att följa det helt, därav kom tredjedelsregeln till vars punkter ligger på samma punkt som i det gyllene snittet.

De röda linjerna är stöd-linjer som du lätt kan utnyttja till diverse olika kanter som murar, fasader, gator osv...

Här ligger fokus och ditt huvudmotiv.

Den blå spiralen leder blicken mot ditt "huvudmotiv" men kan innehålla motiv som gör bilden mer förståelig.

Tänk på att det gyllene snittet kan vara liggande som stående och även spegelvändas! Här nedan ser du några exempel på det gyllene snittet.

På nästa sida förklarar vi vidare om det gyllene snittet men även andra regler och rekommendationer!

BILDKOMPONERING

REGLER OCH REKOMMENDATIONER

DEL3

2. GYLLENE SNITTET

Vi fortsätter lite med det gyllene snittet för att du ska förstå principen mer. Titta ingående på bilden nedan.

Här kan vi se hur spirallinjen ger oss mer information för att skapa oss en egen bild och berättelse. Allt leder till huvudmotivet som är i fokus och vad vet jag, är de kompisar? Nykära?

Ögat rör sig över bilden och uppfattar det som känns relevant, men ligger det efter det gyllene snittet så är det större chans att fler personer gillar dina bilder. Allt i den här bilden ger en historia. Vi ser att det är en buss. Någon läser, en sitter och halvsover och sen har vi paret. Detta ger oss möjlighet att tänka till om alla som är med i bilden.

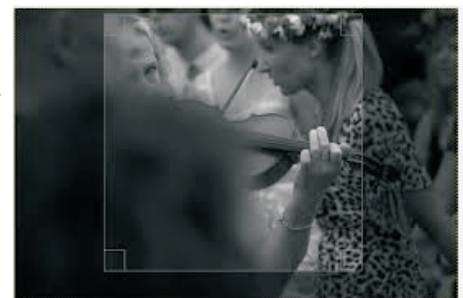
3. FORMER

Former har länge använts av konstnärer och det långt tillbaka i tiden. Det är ett faktum att vi människor tilltalar av former som vi känner igen. Inom fotografi brukar man tala om främst tre former och det är kvadrater, cirklar och trianglar. Dem kan du använda med fördel på en rad olika sätt. Allt från att du komponerar din bild efter formerna till att du verkligen hittar formerna i dina motiv.

Här nedan har du några exempel från nätet på komponering med hjälp av former.

Två bilder komponerade med kvadrater. Till vänster är grenarna använda till att skapa en kvadratisk ram. Till höger är den relevanta händelsen i fokus i en kvadrat, allt sudd runt om ramar in.

Samtliga tre bilder här ovan är komponerade efter trianglar. Dels att motiven är arrangerade efter triaglar men även att motivets form är triangelformat som i husfasaden till höger.

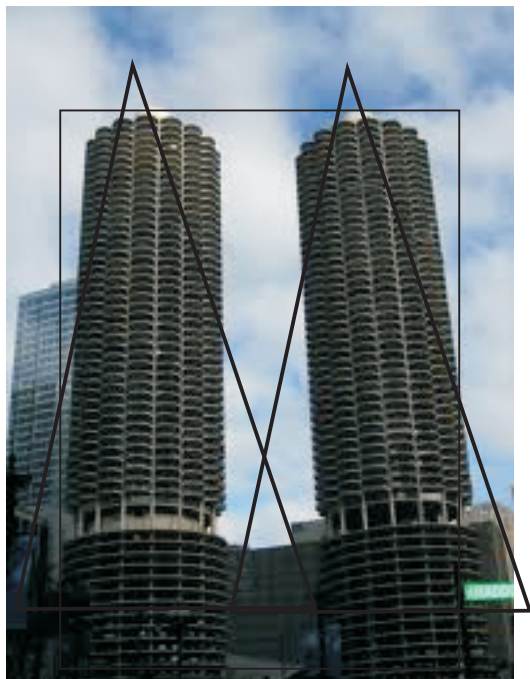
BILDKOMPONERING

REGLER OCH REKOMMENDATIONER

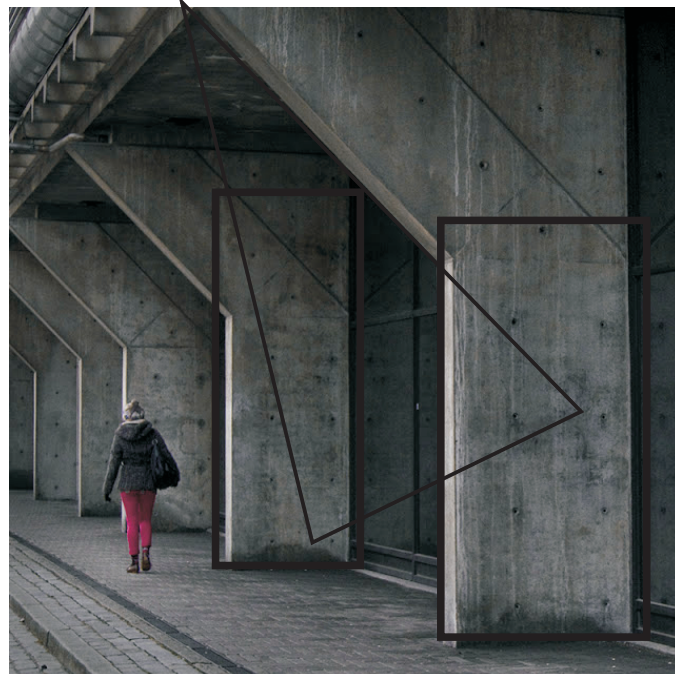
DEL 4

Vi håller oss kvar ett tag vid formerna eftersom det är ett av de vanligaste sätten att komponera en bild på och ett av de enklaste sätten. Det går nästan alltid att hitta dessa former i olika typer av bilder. Glöm inte att det ena utesluter inte det andra.

Lär dig själv att se formerna i olika bilder. Det finns inget rätt och fel så var inte rädd att misslyckas.

Här ser du
både de
fyrkantiga
och de
triangulära
formerna.

Den sista formen man brukar tala om är den cirkulära formen. Se bildexemplen här nedan och lär dig att själv se det i dina bilder/motiv.

Som du ser går det att hitta flera former på en och samma bild och du kan säkert hitta fler än jag har markerat. Glöm inte att lära dig se dessa mönster på dina bilder men även på kommande kompositioner i kamerans sökare!

BILDKOMPONERING

DEL 5

REGLER OCH REKOMMENDATIONER

4. LINJER

Linjer finns överallt, det gäller bara att se dem och att utnyttja det på bästa sätt. All komponering du gör är ju i relation till kamerans sökare och då bildens kanter. Du har även fyra hörn som du kan utnyttja. Hitta linjer och våga placera dem annorlunda. Det vanligaste man gör är att hålla kameran rakt och låta linjer följa den övre och nedra kanten på en bild, som tex horisonten. Ibland är det precis så man får bästa kompositionen men ibland ska du våga ändra kamerans vinkel och använda hörnen mer effektivt. Kom ihåg att det ska kännas uppenbart att du har valt att vända kameran för annars känns det bara som en sned och slarvig bild.

Här är några exempel.

Som du ser kan man hitta linjer överallt. Jag har valt att markera några. Det finns även de andra formerna vi har pratat om. Trappan vid flickan t.ex. är uppbyggd av halvcirklar. Fågeln bildar en trekant osv.

5. FÄRGER

Att komponera medvetet med färger är kul, men kan upplevas som svårt. Det kan kännas svårt när du är ute och fotar spontant men lättare om du arrangerar bilder. Vid spontanfoto handlar det mycket om tur och tillfälligheter men det går att lära sig lite hur man kan tänka. Att komponera med färger kan ske på olika sätt. Det kan vara att en färg är genomgående i bilden och återfinns på flera platser i samma bild, det kan även vara medvetna val av motiv för t.ex. reklambilder osv.

Här ser du tre olika bilder. På de två första till vänster går färger genom bilden. Det är samma färgskala i tjejens kläder och hår som i avspärrningen. Samma för plaraplyet, bussen och modellens kjol. Den tredje bilden är av grönt te, som garnering gröna blad och en servis och underlag i naturliga, jordnära färger.

BILDKOMPONIERUNG

DEL6

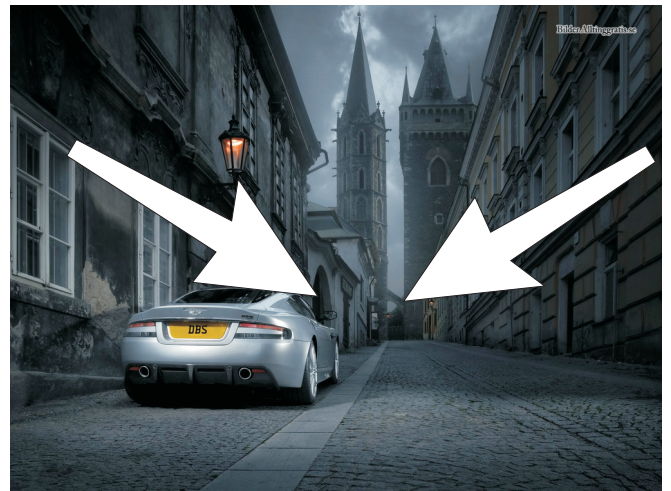
6. RÖRELSE

Rörelsen i en bild kan vara ganska avgörande för hur bilden uppfattas och vilken känsla man får när man tittar på bilden. Rörelse finns i allt och påminner om samma tänk som med linjer som vi gick igenom innan. Om du tänker efter så har allt en naturlig rörelse. Det känns som om allt är på väg någonstans, särskilt när du placerar det i en bild. Det finns naturlig rörelse som när något verkligen händer i en bild. Kanske någon som springer, hoppar eller gör något annat. Det finns även rörelse i död materia som vi visar här nedan.

Något som drar sig ut från bilden kan upplevas som lite sorgligt, oroligt eller på väg någonstans medans något som rör sig inåt mot bilden centrum känns välkomnande och bemötande. Självklart kan man inte generalisera och säga att det alltid är så här men ofta.

Här ser du rörelsen i några bilder med ganska olika motiv. Fundera på rörelsen i dina bilder och i andras. Försök se om det ger olika känslor när rörelsen går in mot mitten eller ut från bilden.

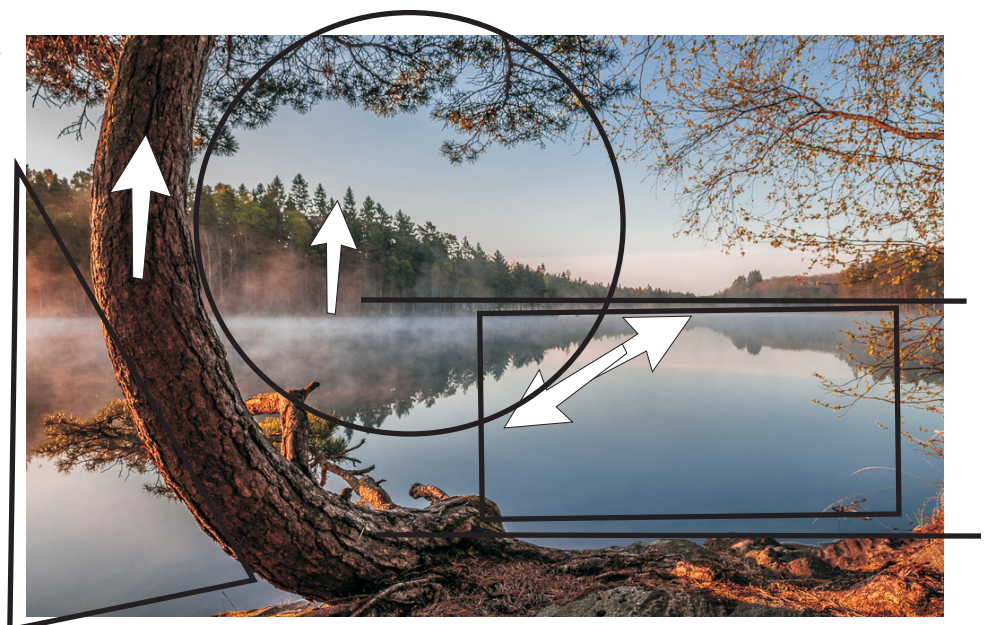
Här nedan har jag som sista bild försökt visa en sammanfattning på kompositionsrekommendationer. Det finns mer att hitta men det blir kluddigt att rita ut så leta själv om du vill träna dig.

Som du ser finns det flera linjer varav en är horisonten och en annan är en bit mark i förgrunden.

Rörelser finns både i vattnet och dimman men även i träden.

Cirklar finns flera i olika dimensioner men den mest markanta är trädet som böjer sig. Det ligger för övrigt efter både gyllene snittet och trekantsregeln.

Det finns flera trianglar och fyrkanter
men jag har markerat en av varje.

ARBETSUPPGIFT

REGLER OCH REKOMMENDATIONER

Vissa av de här arbetsuppgifterna är ganska komplicerade och svåra. Det krävs mycket övning och en hel del erfarenhet både i att fotografera och studera bilder. Men någon gång ska man ju börja så varför inte nu och några uppgifter är faktiskt riktigt lätta. Försök lägga det på just DIN nivå så blir det roligare.

1. Tredjedelsregeln: Du kan gå tillbaka till sidan 29 och se exempelbilder, men i stort gäller det att se bilden i tre delar när du fotograferar den. Det är relativt lätt i öppna landskap där man har land och horisont som hjälp. Ibland brukar jag tänka de olika delarna som 1 - förgrund, 2 - motiv (mellangrund) och 3 - bakgrund för att lättare kunna se dom.

Försök nu själv att med hjälp av tredjedelsregeln ta nya bilder. Du kan även se på dina gamla bilder och se om du faktiskt kan hitta regeln även där!?

För att gå vidare och utnyttja denna regel så är nästa steg att utnyttja de fyra korsen (se sidan 29). Då närmar vi oss även det gyllene snittet.

2. Det gyllene snittet: Det här är en gammal matematiskt uträknad formel som leder beskådarens blick till det som är viktigt i en bild (Se sidan 30-31). För att förenkla detta kan man använda de fyra korsen i tredjedelsregeln och helt enkelt lägga fokus (motivet) i något av de fyra korsen. Lyckas man även kombinera de båda reglerna så har man antagligen en riktigt bra bild.

Försök att placera ditt motiv i någon av de fyra korsen. Vill du gå ett steg till så försök även få med tredjedelsregeln. Även här kan du se på dina äldre bilder och se om du kan hitta regeln!?

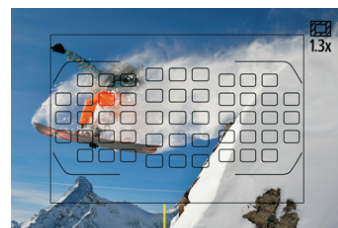
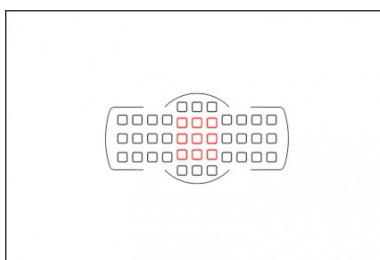
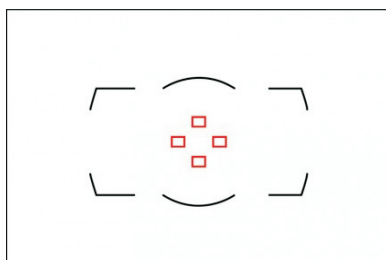

Här till vänster kan du se både tredjedelsregeln och det gyllene snittet i form av en cirkel där fokus ligger. Jag tycker det är bra att träna på det här och att hela tiden ha det tänket så det blir en vana. Självklart är det ibland undantaget som gör bilden oxå. Det jag menar är att man inte slaviskt ska följa det här för en bild utan vare sig tredjedelsregeln eller det gyllene snittet kan oxå vara bra.

Men jag tror du ökar din chanser om du i alla fall vet om de olika reglerna och kan hantera de ganska bra.

Ett enkelt knep för att "tvinga" sig följa det är att välja prioriterad fokus, alltså att du själv väljer en fokuspunkt i kameran som ligger nära det gyllene snittet och arrangerar bilden efter det. Tänk på att den varierar om du har liggande eller stående bild!

Här är tre exempel på fokuspunkter i olika Nikonkameror. I den sista ser du att fotografen försöker få motivet enligt det gyllenesnittet.

DX format

1.3x crop of DX

ARBETSUPPGIFT

REGLER OCH REKOMMENDATIONER

3. Former och linjer: Det här är en av de lättaste regelerna eller rekommendationerna. Att skapa motiv med hjälp av tänkta linjer och former som du ser i ditt huvud eller för den delen redan finns på plats i dina motiv. Läs på lite på sidan 32 och börja leta efter dina egna motiv med former och linjer. Jag kan garantera att du även hittar det i dina äldre bilder.

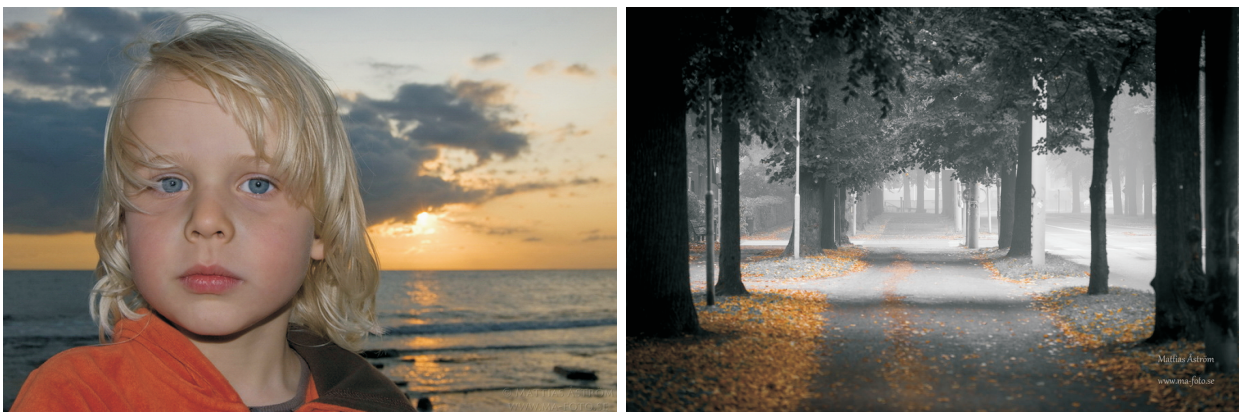
Försök medvetet att hitta former och linjer i dina motiv. Jag lovar att men lite träning finns det överallt.

Här ser du några exempel på former och linjer i mina bilder med ganska varierande typer av motiv. Det går att hitta många fler, både linjer och former men risken är att det blir rörigt.

4. Färger: På ett sätt kanske den enklaste regeln/rekommendationen men samtidigt kan det vara svårt. Man kan göra det ganska enkelt för sig själv och fota motiv i en särskild färg eller så gör man det svårt och försöker hitta en röd tråd där huvudmotivets färg även finns representerad i andra delar av bilden. Friska upp minnet och läs igenom stycket på sidan 33 som handlar om färg.

En populär variant av färgredigering är att se motiv som gör sig bra i svartvitt men att huvudmotivets färg hålls kvar vid redigering. Jag räknar det hit också eftersom det kräver visst öga för vad som gör sig på det sättet.

Här är två olika exempel på bilder där färgerna spelar en avgörande roll. I den första bilden återfinns pojkens ögonfärg även i himlen och den orangea huvudtröjans färg finns i solnedgången. Hade han haft en grön tröja och bruna ögon hade bilden gett ett helt annat uttryck.

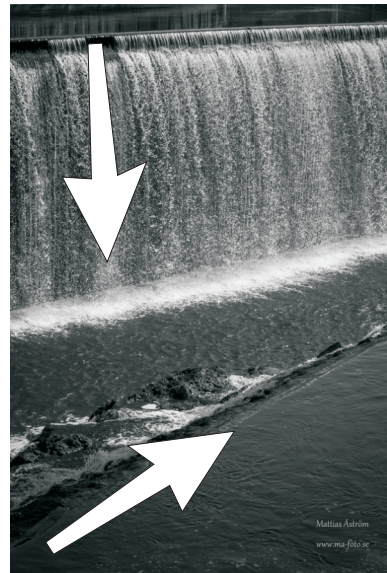
Den andra bilden är den redigeringsmetod jag nämnde då man gör en bild svartvit men behåller en färg. För det bästa resultatet här bör du fota i RAW(NEF) men det går att lösa ändå.

ARBETSUPPGIFT

REGLER OCH REKOMMENDATIONER

5. Rörelse: Att skapa motiv med hjälp av rörelse är inte så svårt. Egentligen finns det en rörelseriktning på allt om man bara tittar noga. Det mest självklara är kanske en person/fordon/föremål som är i rörelse men faktum är att rörelse även finns i hus, träd, vägar ja allt. Läs på lite på sidan 34 och börja leta efter dina egna motiv med former och linjer. Jag kan garantera att du även hittar rörelse i dina äldre bilder.

Försök medvetet att hitta rörelsen i dina motiv. Jag lovar att men lite träning finns det överallt. Här nedan kan du se några av mina bilder med viss rörelse i.

Pilarna visar olika riktningar i bilderna. Det här är de rörelser jag känner är mest relevanta i bilderna men självklart går det att läsa in många fler, mindre rörelser som påverkar bildens innehåll och bildspråk. Det är svårt att visa på i en platt bild, men glöm inte att rörelser sker i 3D, alltså höger, vänster, framåt, bakåt, uppåt och nedåt.

Försök hitta dina motiv och försök att medvetet hitta rörelser i bilden innan du fotograferar den.

Några tips kan vara: Får man en känsla av att vilja gå vidare i bilden? Runt ett hörn? Förbi en vägsnutt? Upp för ett hus?

Allt handlar om hur du som fotograf väljer att komponera din bild och hur beskådaren uppfattar bilden.

Beskådarens uppfattning och tolkning av bilden är inte alltid den samma som fotografens uppfattning eller syfte med bilden. Det är det som gör det hela ganska spännande.

HDR

High Dynamic Range

Just nu är det inne med HDR-bilder. Som överskriften antyder så är det en perfekt exponering i en bilds alla olika områden, skuggor, mellantonen och högdagrar. Till en början var det vanligt att reklambyråer och resekataloger fotograferade med HDR-teknik. Tänk er bara själva resekataloger med bländade solsken som reflekteras i havet, vajande gröna palmer och en familjs lycka i motljuset på stranden, men allt ser bra ut.

Om man lärt sig lite om fotografi vet man att antingen skulle himmel och hav bli överexponerade och familjen och palmerna bra, eller så skulle familjen och palmerna bli svarta men himmel och hav bra exponerat. Alternativet skulle vara att belysa palmer och personer med blixtar men det skulle bli ganska krångligt, då är HDR en bra grej.

På senare tid har det blivit väldigt populärt att överdriva effekten som HDR ger och det ganska mycket. Man får samma välexponerade bild men med överdrivna färger och en särskild rå, grov känsla i bilderna. Se nedan.

HUR GÖR MAN?

Till att börja med behöver du hitta funktionen gaffling i din kamera eller BKT. Funktionen du ska hitta, om den finns i din kamera, är att din kamera för varje bild tar olika exponeringar. Du måste minst kunna ställa in tre olika men kan du så ta gärna fem eller sju. Du bestämmer hur mycket exponeringskompensationen ska ändras mellan varje bild men vanligt är ett bländarsteg (+1EV och -1EV). I vissa enklare kameror finns en HDR-funktion som kan ge lika bra resultat som äkta HDR men på digital väg och effekter i jpg-format.

Om du ställer in BKT/Gaffling på 3 exponeringar så tar nu alltså kameran en underexponerad bild, en väl exponerad bild och en överexponerad bild. Det är superviktigt att du använder dig av ett stadigt stativ eftersom varje skakning ger suddiga bilder. Det bästa är även om du har en fjärrutlösare till kameran, eller en trådlösare så du slipper röra kameran när du väl fokuserat och ställ in allt rätt. Har du inga alternativa utlösarmekanismer så kan du sätta kameran i tidsutlösarläget (kolla i din manual).

Om allt har gått bra så här långt så har du nu tre bilder av samma motiv men med olika exponeringar. Nu måste du hem till din dator och ta in bilderna i ett särskilt program. Dels finns funktionen i Photoshop men det finns även speciella program från ca 500:- som är skapade att göra HDR. Photomatrix är ett bra exempel på program. Du tjänar på att läsa på lite om ditt program och om alla olika inställningar du kan göra vid sammanslagningen av dina bilder.

När din bild är klar, exporterar du den i lämpligt format (tiff/jpg) och tar in den i tex Lightroom för att överdriva dina effekter på bästa sätt enligt dig. Jag brukar även ta in bilden i Color Efex som har speciella verktyg för att lyfta fram de här effekterna.

Testa dig fram, googla och undersök. Kontakta oss om du har frågor!

KAMERAVÅRD

TA HAND OM DIN KAMERA

Man ska självklart vara rädd om sin kamera och vårda den på flera olika sätt, men man ska inte vara rädd för att fotografera för att kameran kan bli smustig. Använd sunt förnuft. På de flesta kameror idag finns en funktion för rengöring av sensorn. Den funkar ganska bra mot lättare damm. Gör det till en vana att köra den ibland.

BRA ATT HA

Köp några bra tygtrasor som är ämnade för kameravård.

Rengöringspenna

Borste

Blåsbälg

Rengöringssprit

Papperstraror

EXTRA: Det finns rengöringskit för sensorn, men använd det försiktigt och enbart vid nödfall!

ALLMÄNNA TIPS

Håll din kamera ren och fräsch. Ta för vana att damma av den ibland, torka av objektiven och putsa linsen.

Formatera ditt minneskort med jämna mellanrum, det är ingen hårddisk för förvaring av bilder. Det blir lätt pixelfel på bilderna om du aldrig formaterar kortet.

Rengör även din fotoväska ibland och se till att få bort så mycket damm och sand du kan.

Har du råd så lämna in din kamera för rengöring och service. Det är bra och förlänger livslängden och värdet på kameran om du skulle vilja byta/sälja den i framtiden.

FUKT: Ösregnar det så stå under tak eller köp ett regnskydd. Duggar det lite så klarar kameran det under en ganska lång tid. Det går att byta objektiv men gör det snabbt och på rätt sätt. Låt gärna kameran torka till innan du lägger den i väskan. Torka av den lätt med en handduk.

DAMM: Dammig blir en kamera och det är ganska lätt att dammet åker in i kameran och sätter sig på bildsensorn. Oftast är det lika lätt att få bort det. Ta bort objektivet och köp en rejäl blåsbälg. Håll kameran så att öppningen är nedåt. Blås ett par hårda blås i hålet, undvik att blåsa med munnen bara! Skruva dit objektivet igen och se om dammet är borta!?

SAND: Lite värre än damm beroende på storlek på sandkorn. Sand sabbar lättare mekaniken i din kamera och gör lättare repor i sensorn. Gör på samma sätt som med damm. Funkar det inte så lämna hellre in din kamera än att du sabbar den totalt.

REDIGERING I DATOR

VAD ÄR OK?

Redigering är nästan alltid ett måste efter fotografering men själv tillhör jag dem som är väldigt sparsamma med redigering. Det är ett fantastiskt verktyg och möjlighet vi har idag och programmen blir bättre och bättre varje år. Jag själv väljer att redigera mina bilder minimalt. Jag har ofta i tanken att jag enbart gör det som kan göras med riktiga, analoga bilder i ett mörkrum, men med en extra twist.

För mig är det även en samhällelig fråga och ett ställningstagande att jag väljer minimal redigering. Jag blir rädd av tanken att nästan alla bilder i media idag är redigerade, både de på människor och på naturmotiv. Vi är alla den del av ett samhälle där man "gillar" bilder på motiv som egentligen inte finns eller ser ut på det sättet. Det otäcka är att vi idag sällan ens reflekterar över det. Vi försköner vår värld samtidigt som vi tar avstånd från det som faktiskt är naturligt och äkta.

VAD GÖR JAG DÅ?

Jag använder mig till 95% av Adobes Lightroom, vilket är en råformatshanterare men har även en hel del andra användbara funktioner som en bokmodul och en funktion för att skapa slideshows. Ibland känner jag att jag vill prova på att redigera mer och arbeta i lager och ibland måste jag frilägga och arbeta med bilderna på ett mer avancerat sätt beroende på om det är ett beställningsjobb eller inte. Då använder jag Adobes Photoshop och ibland även Photoshop Elements som är en förenklad version.

1. Avgör om bilden ska vara i färg eller svartvitt. Oftast gör jag en dubblett av bilden så har jag den både i färg och svartvitt.
2. Det som jag nästan alltid gör med mina bilder är att jag kollar att vitbalansen stämmer samt att jag ofta lägger på mera kontrast och svärta eftersom det ofta brister på den digitala bilden. Jag brukar även justera och få bort vissa överexponerade högdagrar (om det behövs).
3. För att få den där lite extra touchen brukar jag höja lyster som är en ökning av de lite svagare färgerna i bilden. Det gör att färgbalansen blir mer jämn.
4. Jag kollar att bilden är rak och justerar efter horisont eller andra linjer. Beskär om så lämpar sig efter det gyllene snittet/Tredjedelsregeln.
5. Som en sista koll går jag igenom de fyra olika ljusen i en bild (skugga, mörker, ljus, högdagrar) och justerar eventuellt lite grann.

ÖVERKURS

Ibland behöver det göras mer med bilderna, eller rättare sagt ibland är man mer på humör för att ta ut svängarna. Då och då använder jag några av Lightrooms färdiga effekter. Det kan t.ex. vara Krämfärgat för en lite annan typ av svartvitt, eller att jag lägger på en fejkad vinjettering för att koncentrera blicken till huvudmotivet.

När jag fotograferar konserter och andra föreställningar och evenemang där jag måste ha hög ISO så är Lightrooms brusreducering toppen. Med lite träning tar du lätt bort brus men behåller en hel del av bildens detaljer.

Lightroom har även en funktion för så kallade objektivfel. Ni minns att jag nämnde att korta brännvidder har en kudde i mitten medans långa brännvidder drar ihop sig mot mitten. Ibland blir den effekten så påtaglig att den stör. Då är den funktionen toppen!

REDIGERING I DATOR

TIPS OCH RÅD

På kommande sidor ska jag försöka ge konkreta tips på hur jag använder Lightroom. Du kommer att få en bra grundförståelse och en manual du lätt kan använda på dina egna bilder om du vill.

Vill du veta ännu mera om just redigering så finns det flera bra länkar längst bak i häftet.

På den här bilden behövdes inga stora justeringar. Jag har ökat kontrast och svärta samt ökad lyster något för att ge det gröna mer sting.

Den här bilden har gjorts svartvitt i Lightroom. Jag har även dragit ner högdagrar för att få fram så mycket detaljer som möjligt i himlen. Jag har använt fyllnadsljus för att lätta upp de skuggiga partierna. Sist har jag ökat kontrast och svärta och lagt på lite klarhet för en ruffare känsla.

The Arks avskedsturné var en ganska lättfotad konsert med mycket ljus. Jag har använt mig av en lättare brus-reducering och fyllnadsljus samt ökat kontrast och svärta något.

REDIGERINGSTIPS

LIGHTROOM-STÖD

Develop/Framkalla. Här gör du dina ändringar med de verktyg du ser i listan till höger här nedan.

Book/Bok. Skapa snygga fotoböcker med bilder och texter.

Library/Bibliotek. Växlar för varje gång någon importerar bilder till Lightroom. Ga tillbaka och jobba med tidigare bilder eller hitta just din/dina mappar.

Slideshow/Bildspel. Skapa snygga bildspel med bilder, texter och musik.

Before & After/Före & Efter. Här kan du se olika varianter på din bild före och efter dina ändringar. Mycket användbart.

Presets/Förinställningar. Om man har lite dåligt med fantasi eller är osäker på hur man ska dra i reglagen själv för att få en viss effekt så har Lightroom en hel rad färdiga effekter som du kan testa.

Tone curve/Tonkurva. Justerar de olika ljusen som finns i en bild.
HSLmfl/ Färg. Här kan du minska eller öka separata färger hur du vill.
Split toning/Delad toning. Skapa effekter genom att tona in färger i bilden.
Detail/Details. Ett sätt att skapa mer skärpa men även ta bort brus vid tex. hög ISO.
Mycket användbart men kräver lite grundkunskaper.

Verktyg för beskärning, räta upp, fiäkborttagning,kloning, röda ögon, övertoningsfilter och penseln.

WB/Vitbalans kan ändras via förval eller at du själv drar i reglagen så det ser ut som det ska.

Highlights/Högdragar tar bort eventuellt överexponerade områden. Dra reglaget till vänster till önskat resultat.

Contrast/Kontrast ökar eller minskar kontrasten i bilden, dvs känslan av svårta och lite skärpa.

Shadows/Skuggor ljustar upp eller mörkar ner skuggorna. Whites ökar eller minskar effekten på de vita tonerna.

Blacks/Svårta ökar eller minskar svårten i bilden.

Clarity/Klarhet förstärker detaljerna i en bild.

Vibrance/Lyster Förstärker de svaga och bleka färgerna och ger mer balans i färgerna.

Saturation/Mättnad ökar alla färger i en bild, lika mycket.

Lens correction/Objektivskorrigeringar. Alla objektiv har vissa smärfel som kan upprättas som mörka/ljusa höm i en bild eller att propolionerna i ett ansikte blir lite fel. Detta kan justeras. Nästan alla objektiv finns med i en lista. Man kan även justera det manuellt men det är svårt!

Lightroom är först och främst ett råformatsprogram. Du får absolut bästa resultat om du tar in dina råformat men programmet klarar även jpg och andra bildformat.

Din originalbilden ändras aldrig utan för att sen se ditt klara resultat eller skriva ut bilden, måste du exportera den till JPG eller TIFF.

Lightroom kan göra en mängd andra saker som tex skapa samlingar, betygsätta bilder, tagga bilder, skriva ut vattenmärke, redigera fler bilder samtidigt.....

REDIGERING

Att redigera bilder i datorn efter fotografering är nästan alltid en självklarhet. Det finns några små knep som oftast gör bilden lite bättre än kamerans framkallning. Självklart är det personligt vad man tycker är en bra bild men några saker måste man tänka på för att få en bild som tilltalar många människor. Oftast vill man att bilden ska se ut som verkligheten just vid det tillfället man fotade.

Kameror idag är väldigt duktiga på att “känna rätt” så tänk på att du inte behöver redigera alla dina bilder och inte alltid alla steg. Det kanske räcker att höja kontrast, eller sänka högdagrar osv.

FRÅGA OSS OM RÅD!

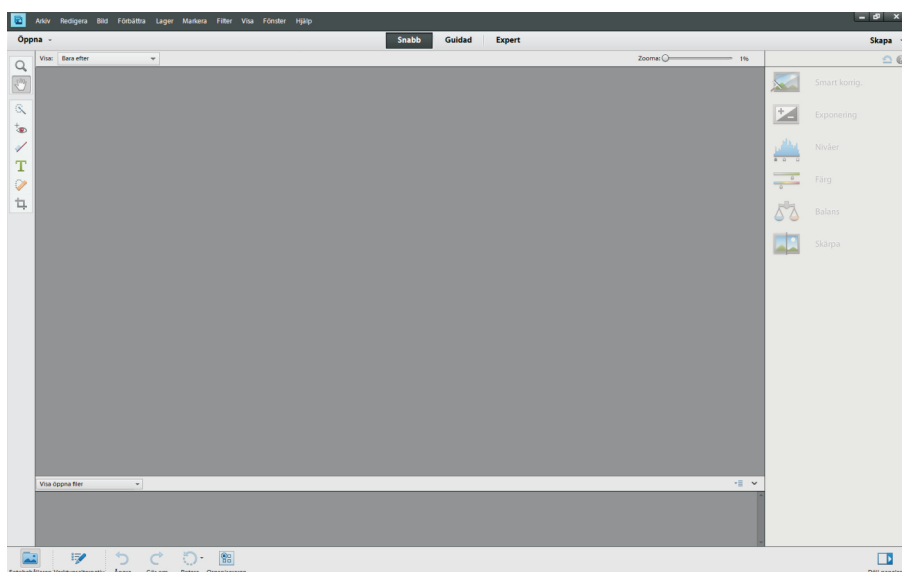

Vi använder oftast Lightroom och/eller Photoshop Element. Men det finns fler program.

Lightroom är en sk råkonverterare men kan hantera alla bildformat och kan göra många avancerade redigeringar.

Ett mycket bra och professionellt bildprogram men lite rörigt utseende.

Fråga oss om hjälp!

Photoshop Elements kan jobba i lager och har en hel del effekter om man behöver det i sin bild.

Lager är som att jobba med smörpapper kan man säga. Man kan lägga lager på en och samma bild. Detta är överkurs men kan visas om du frågar oss!

Photoshop elements kan ställas om från att användas lätt till mer avancerat.

REDIGERING

EXPONERING

DEL1

Att redigera bilder i datorn efter fotografering är nästan alltid en självklarhet. Det finns några små knep som oftast gör bilden lite bättre än kamerans framkallning. Självklart är det personligt vad man tycker är en bra bild men några saker måste man tänka på för att få en bild som tilltalar många människor. Oftast vill man att bilden ska se ut som verkligheten just vid det tillfället man fotade.

Exponeringen styrs i kameran av: ISO, exponeringskompensation och slutartider.

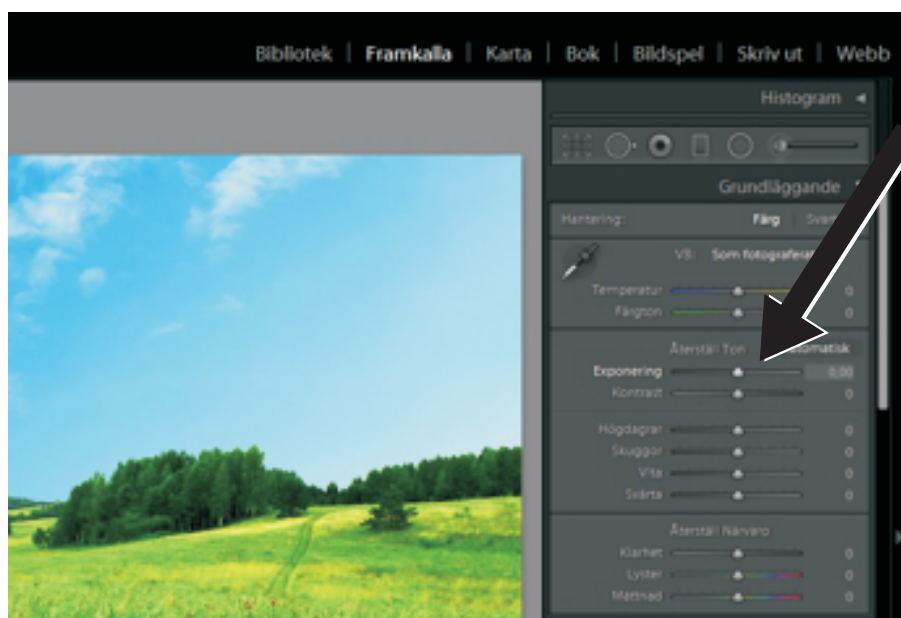
underexponerad

bra exponerad

överexponerad

För att ändra exponeringen i din bild så dra i reglaget. Drar du åt höger blir bilden ljusare och drar du till vänster blir bilden mörkare. Försök att få den så bra exponerad som möjligt.

Ibland räcker det inte att bara ändra på exponeringen i din bild. Du kommer ofta även behöva ändra kontrasten, högdagrar, skuggor, svärta, klarhet och lyster för att få bilden så bra exponerad som möjligt.

Tänk på att göra små ändringar så att inte bilden ser onaturlig ut!

Öka kontrasten något, dra reglaget till höger, oftast någonstans mellan +15 och +30

Öka svärta, dra reglaget till vänster (för att få mer svärta) någonstans mellan -5 och -10

Öka klarheten genom att dra reglaget till någonstans mellan +15 och +30

Öka lyster genom att dra reglaget till höger försiktigt tills du är nöjd med färgerna. Detta höjer de lite svagare färgerna i bilden. Detta gör jag senare i processen.

Högdagrar minskar man om man tycker vissa delar är överexponerade eller för ljusa. Detta ändrar bara de ljusaste delarna i bilden. Minska genom att dra till vänster, dra försiktigt till bästa resultat.

Skuggor kan upplevas för mörka, så man inte ser detaljerna i skuggorna då kan du öka genom att dra reglaget till höger. Dra inte för mycket för då blir skuggorna grå och trista. Skuggor är fint i en bild!

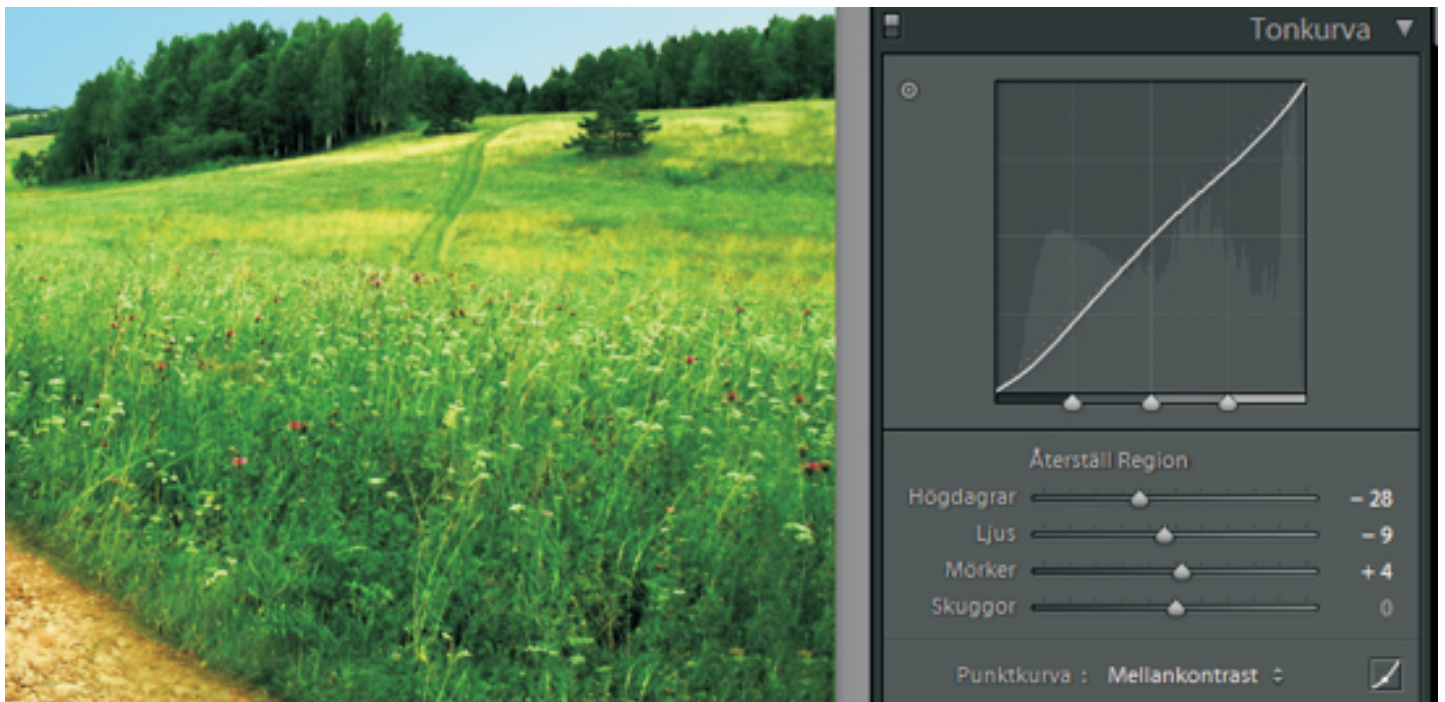
REDIGERING

LJUS

DEL2

Nu har du ställt in en bra exponering på din bild men kanske är du inte riktigt nöjd med alla delar ändå? Här kommer några tips på hur du kan justera din bild ännu mer för ett perfekt resultat.

Ljuset i en bild har delats upp i fyra olika typer av ljus. De är följande: Högdagrar, Ljus, mörker och skuggor. I lightroom kan du justera varje del av ljuset för att få bilden ytterligare mer välexponerad. Tänk dock på att göra små justeringar för att inte redigera sönder din bild.

Jag har valt att dra ner högdagrar ganska mycket eftersom jag tyckte att himlen var för stark och ljus.

Jag har även dragit ner det allmänna ljuset i hela bilden lite för att få mer mörka områden.

Jag har valt att höja mörker lite eftersom vissa delar blev för mörka när jag drog ner ljuset.

Jag skulle kunna ha dragit ner skuggor en aning för att få lite mer svärta och kontrast i bilden men jag valde att låta den vara orörd på just den här bilden.

VILL DU HA MER TIPS OM REDIGERING ELLER BARA SE OLIKA BILDER?
BESÖK OSS PÅ HEMSIDAN & GILLA OSS PÅ FACEBOOK!

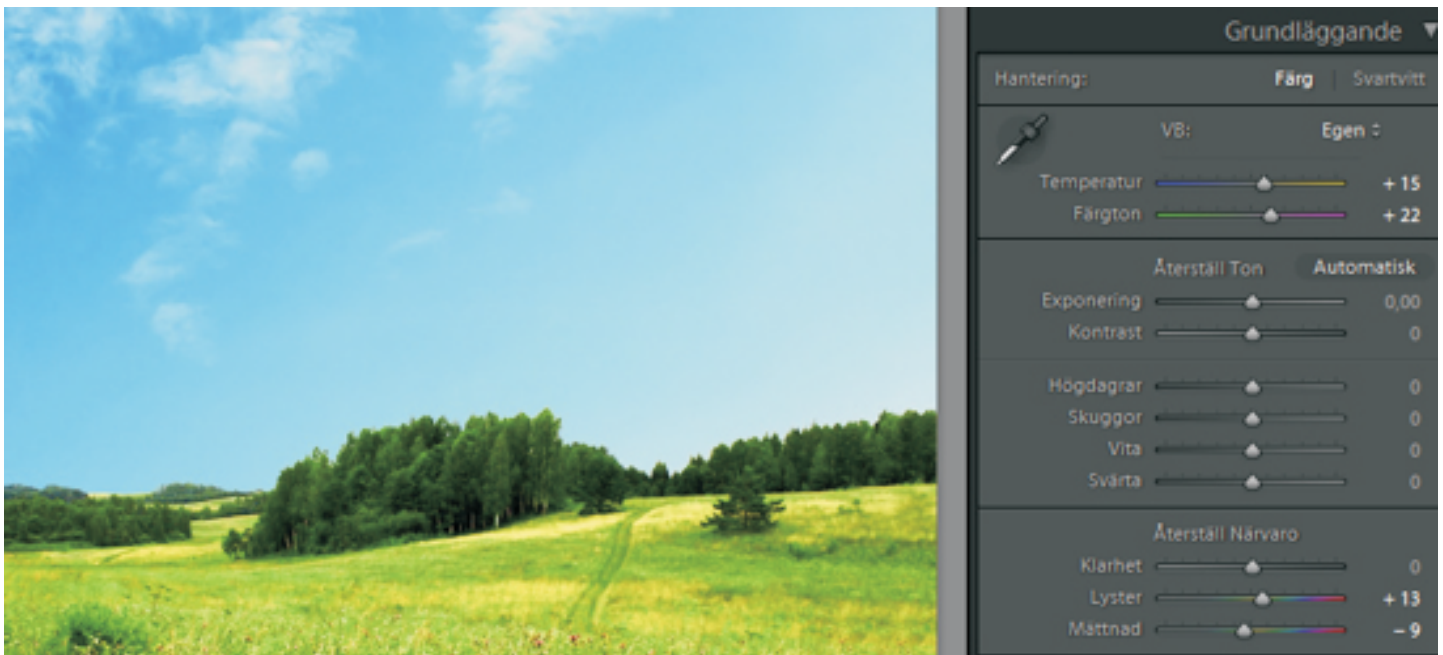
REDIGERING

VITBALANS & FÄRG

DEL3

Som en sista redigering på den här bilden tänker jag ändra lite på vitbalansen. Det ändrar färgåtervinningen i din bild och går att ändra i kameran i menyn under vitbalans (WB). Varje ljus, varje vinkel du fotar i ändrar vitbalansen.

Kameran har en jättebra autofunktion vilket betyder att kameran själv känner vilken vitbalans som är bäst för varje bild du tar. Jag tycker det här är en bra inställning i kameran och kan då enkelt bara göra små justeringar efteråt.

Tänk på att vitbalansen inte ändrar enstaka färger utan färgsticket i hela bilden. Jag nämner längre ner att jag tycker bilden är för grön, men då menar jag inte allt gräs utan även att det fanns grönstick i himmel och moln.

Det övre reglaget i vitbalansen ändrar bilden från kallt till varmt. Drar du till vänster blir färgerna mer kalla och blåaktiga, drar du reglaget till höger blir bilden mer varm och gulaktig. Jag har valt att dra reglaget lite till höger eftersom jag vill ha mer värme i bilden.

Det andra reglaget i vitbalansen ändrar bilden från grönt till lila eller magenta som det heter. Eftersom jag tyckte att bilden var lite väl grönaktig i färgerna drog jag reglaget till höger för bästa resultat.

För att göra en sista touch så drar jag upp lyster till +13 för att öka de färger som är lite svaga i bilden. Eftersom det även ökar andra färger en del så sänker jag hela mättnaden (alla färger) till -9 så det inte ser för färggrant ut.

REDIGERING

BESKÄRA & RÄTA UPP

DEL 4

När du fotograferar ett motiv är det bra om du har ett fritt område runt ditt motiv. Det betyder att du inte ska vara för nära motivet vid fototillfället. Zooma hellre ut lite eller ta ett steg eller två bakåt. Detta gör man av flera orsaker. Dels för att lättare kunna jobba med bilden efteråt och dels med tanke på om bilden behöver beskäras eller ska skrivas ut med ram. Om motivet är för nära kanterna kommer det skäras bort eller döljas av ramen.

Nu ska gå igenom hur man fixar en bild som är sned och/eller behöver beskäras.

Bilden till vänster är fotad för nära motivet. Det blir svårt att rama in den och svårt att få bra helt enkelt. Zooma ut eller backa ett par steg.

Bilden till höger är bättre och enklare att jobba med. Här finns det utrymme att beskära bort lite "tomma ytor" och ändå kunna skriva ut och rama in bilden.

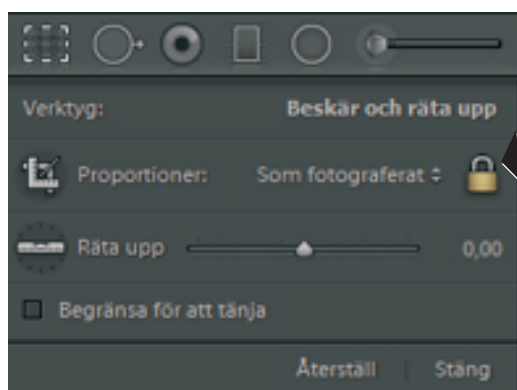

För att beskära en bild och/eller för att rätta upp en sned bild så klicka här i programmet Lightroom.

Då ser du ett nytt verktygsfält med en symbol av ett lås och ett reglage.

Vi går igenom här nedanför vad de olika symbolerna betyder och gör för din bild.

För att beskära bilden drar du i någon av de kanter som syns på bilden!

Om du klickar på låset kan du se att det kan vara öppet eller låst. Det vanligaste är att det ska vara låst, vilket gör att du beskär din bild enligt originalformatet.

Vill du testa att tex göra en banner eller något annat valfritt format så öppna låset.

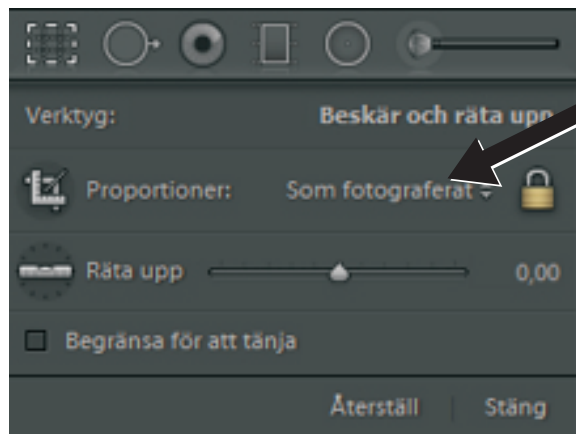
För att beskära bilden drar du i någon av de kanter som syns på bilden!

TÄNK BARA PÅ ATT DET KAN VARA SVÅRT ATT SKRIVA UT EN BILD I ETT KONSTIGT FORMAT OCH ÄNNU SVÅRARE OM DU VILL RAMA IN DEN!

REDIGERING

BESKÄRA & RÄTA UPP

DEL 4

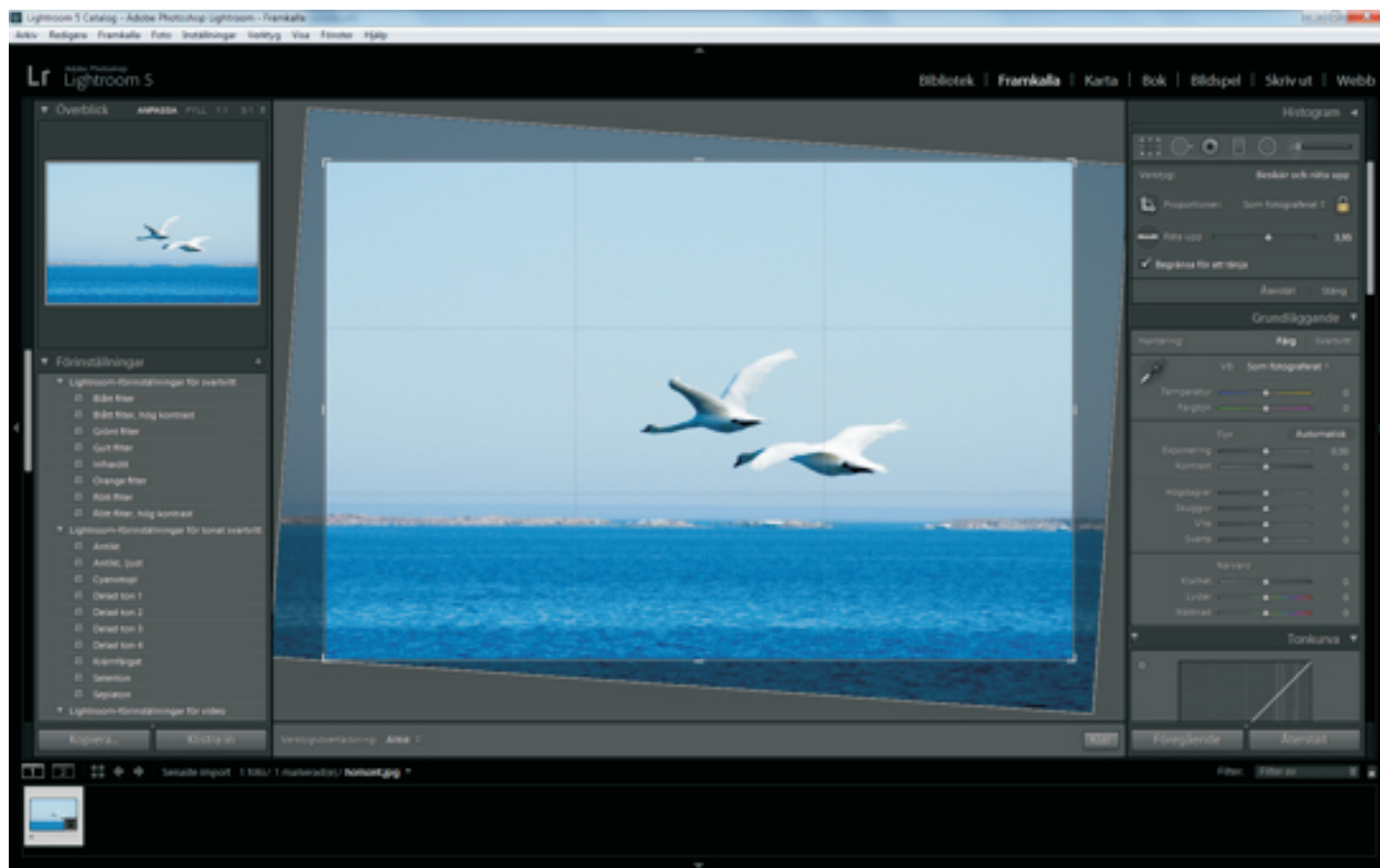

Du kan även välja olika färdiga format under Proportioner, där det nu står **Som fotograferat**. Klicka där och se de olika storlekarna!

Om du tagit en bild som är sned så välj format och dra sedan i reglaget åt det håll som bilden måste lutas.

Min svanbild behöver lutas mer till höger så jag drar försiktigt till höger till värdet 3,95.

När jag börjar att dra i reglaget kommer det upp fler hjälplinjer som man kan följa för att få bilden så rak som möjligt.

När jag tycker att bilden ser rak ut så dubbelklickar jag rätt på bilden och vips så beskärs den med en rak och fin horisont. **Tänk på att sådant som är i kanterna kommer att skäras bort! Åter igen en påminnelse om att fotografera ditt motiv med mycket luft runt så inget viktigt måste skäras bort!**

REDIGERING

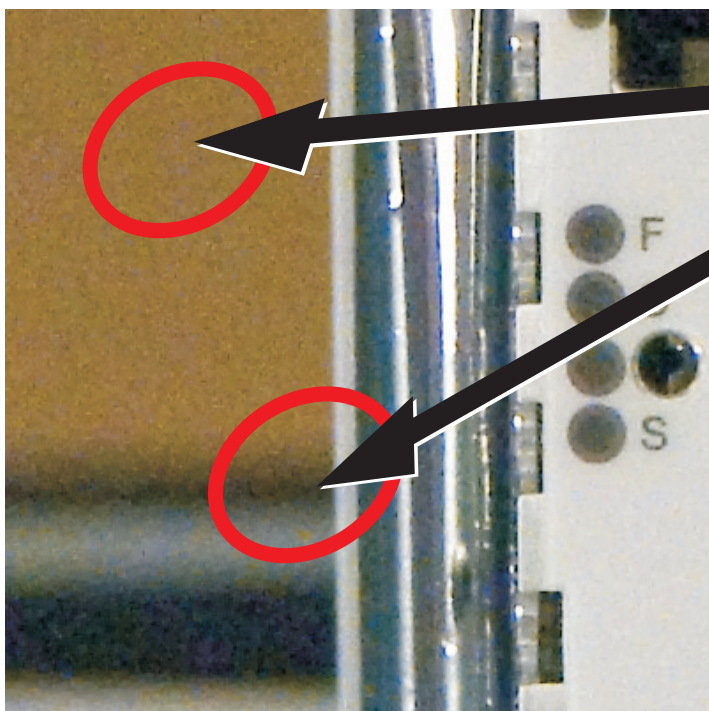
BRUSREDUCERING

DEL5

Att jobba med hög ISO är idag lättare än det var för bara några år sedan. Sensorerna blir allt bättre och får mindre och mindre brus trots hög ISO. Ibland måste man dock arbeta under väldigt höga ISO-förhållanden och är det mycket rött/varmt ljus på t.ex. scenen så blir det lätt mer brus. Men det finns några saker att tänka på och göra för att minska bruset.

Det finns ju en rad olika programvaror för att minska bruset i dina bilder. Jag har valt att använda Lightroom även här. Du får testa det du tycker är bäst men kom ihåg att det påverkar detaljerna i en bild när du förminskar bruset. Det är lite det priset du får betala.

Det finns två typer av brus. Luminansbrus som ser ut som en slags gryn i bilden, nästan lite som en skrovlig duk. Den andra brustypen är Färgbrus som blir som små missfärgade pixlar på dina bilder. Lightroom tar bort det väldigt bra. Dra i reglagen till önskad effekt.

Här kan du se färgbruset som små blå-lila prickar som inte alls ingår i den beige väggen.

Här kan du se luminansbruset som gör att bilden känns grynig och oskarp.

Under Detalj i Lightroom finns Brusreduceringen. Du kan se att det finns både Luminans och färg. Priset man betalar är att bilden lätt känns plastig och konstgjord, särskilt om du överdriver luminansbruset. Jag brukar försöka hålla mig runt max 50-60. För att förstärka känslan av den förlorade skärpan höjer jag Detalj lite, till 37 i det här fallet och Kontrast till 60.

Ni ser att det finns en **Återställ Skärpa** med fyra reglage!?! Jag tycker man ska akta sig för den funktionen om man inte verkligen vet vad man gör. Det sabbar lätt bilden att försöka återskapa något som egentligen inte finns.

Så håll dig till Luminans och Färg och var försiktig. Dra hellre lite för lite än för mycket i reglagen. Lite brus kan t.o.m vara charmigt.

NYTTIGA ÖVNINGAR

Här kommer en rad olika fotograferingsövningar som du kan göra om du känner att du vil träna på något specifikt eller om du bara saknar inspiration. Varje övning har ett syfte och ger dig träning på flera olika områden.

FOTOUTMANING 1

Att välja rätt bild bland alla dina bilder i samma motiv är inte det enklaste. Här följer en liten övning som ger dig tips i hur du kan tänka. Målet är att du ska välja ut EN bild!

1. Välj ut ett eget tema och hitta bilder du redan har eller fotografera nya bilder. Ju fler bilder av samma tema/motiv du har desto bättre blir övningen.
2. En första gallring går ut på att sälla bort de bilder som saknar skärpa och/eller där skärpan ligger fel i fokus. Ta även bort bilder som beskurit bort delar av motivet, eller har störande inslag.
2. Är det några bilder kvar som passar bättre än andra på någon/några av alla rekommendationer vi gått igenom? Gyllene snittet, linjer, former, färger osv? Ligger skärpedjupet på rätt plats och är lagom stort?
3. Välj nu ut så du har max tre bilder kvar som du känner är riktigt bra. Be en vän välja en av de och motivera varför. Välj sen själv en av bilderna.

FOTOUTMANING 2

KÄNSLOR UTAN MÄNNISKOR

Den här utmaningen består i två delar. Tanken är att du med ditt motiv och viss efterbehandling, ska försöka förmedla en känsla i bilderna utan någon människa.

1. Välj ut dina känslor (Sorgsen, ensam, glad, hoppfull, lycka, hat, ängslan, övergiven, förväntansfull...), du kan säkert komma på egna också.
2. Fotografera efter din känsla. Välj passande motiv. Ha i åtanke vad som kan göras med bilden i datorn för att förstärka din känsla (svartvitt, vinjettering, effekter osv..)

FOTOUTMANING 3

SYNVINKEL

Bestäm dig för ett fast motiv, det kan t.ex. vara en staty, ett hus, ett träd ja vad som helst. Försök att fotografera motivet från så många olika vinklar du kan. Prova att ändra perspektiv, vinklar och att gå olika

NYTTIGA ÖVNINGAR

FOTOUTMANING 4

DOKUMENTÄR

Be att få följa en person eller en arbetsplats under en dag. Kanske kan du följa med din kompis, förälder eller syskon?

Det är viktigt att få personen du följer att förstå vad som kommer att hända med bilderna. Skriv gärna kontrakt. Du måste även få fram att personen ska arbeta så normalt som möjligt under dagen, som om du inte var där!

Dokumentera så mycket du kan. Tänk på att fotografera olika händelse, miljöer, arbetsmoment osv. Använd fotoreglerna och tänk på att få med översiktsbilder, helbilder, närbilder och extremnärbilder.

Välj ut de bilder som är bäst (skärpa, komposition m.m.) och det som bäst representerar dagen!

FOTOUTMANING 5

MUSIK

I den här utmaningen ska resultatet bli en så kallad "slideshow", alltså ett bildspel med musik. Det finns två sätt att göra det här på.

1. Välj en låttext som du tycker om och försök hitta bilder som kan kopplas ihop med låttexten. Det här alternativet är ganska svårt men fullt genomförbart. Motiven styrs av texten!
2. Välj en instrumental låt och fotografera det du tycker passar till musiken. Det här alternativet är lättare

FOTOUTMANING 6

DAGBOK

Välj ut en vanlig dag och för en fotodagbok med mobilen eller kamera. Försök dokumentera din dag på ett sådant sätt att bilderna visar och talar för sig själva vad du gjort under en hel dag. Försök att tänka på de olika fotoreglerna som finns och försök att variera dina motiv med: Översiktsbilder, helbilder, närbilder, extremnärbilder, olika perspektiv mm.

När du är klar så välj ut de 10 bästa och mest relevanta bilderna. Du kan välja att visa bilderna på dator/tv i digital format eller så skriver du ut dem i ett dokument!

NYTTIGA ÖVNINGAR

FOTOUTMANING 7 STILLEBEN

Att fotografera stilleben är att arrangera saker på en bild. Det kan vara en ensam sak eller flera olika. Enbart fantasin sätter stopp. Ofta ses stillebenbilder som konstnärliga i sitt uttryck. Det kan vara ett syfte med bilden, en mening, något man vill säga med bilden. Eller så är den bara dokumentär av häftiga saker man hittat. Produktfotografering är även en form av stilleben men där tanken är att försöka sälja en produkt!

Här kan du testa de olika fotovarianter som vi redan gått igenom. Men hur ska bilden belysas bäst? Funkar

FOTOUTMANING 8 BLIXTAR

Att fotografera med blixhtar är kul och kräver en del planering. Dels måste man kunna föreställa sig innan hur man vill att ljuset faller, precis som när vi sätter upp ljus vid videoinspelning. Man måste även tänka på hur starkt ljuset ska vara på de olika blixterna. Kameran inställning kan t.ex. vara Porträtt.

Här nedan ser du lite olika varianter av blixtsättningar som alla ger olika resultat på bilden. Ta hjälp av en kompis eller kör själv och testa de olika varianterna. Istället för reflektor kan du använda ett vitt pappersark!

Fota en person eller ett stilleben.

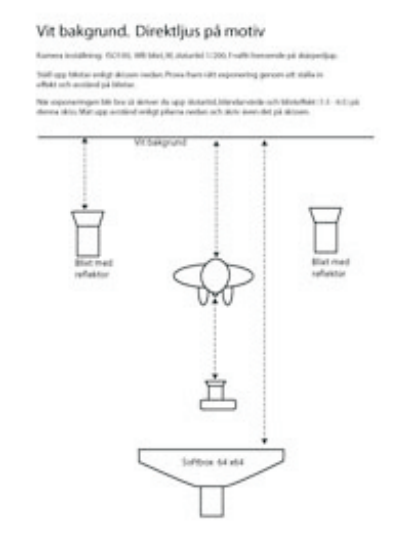
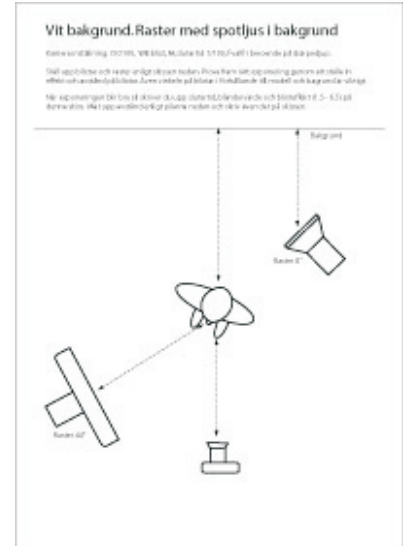
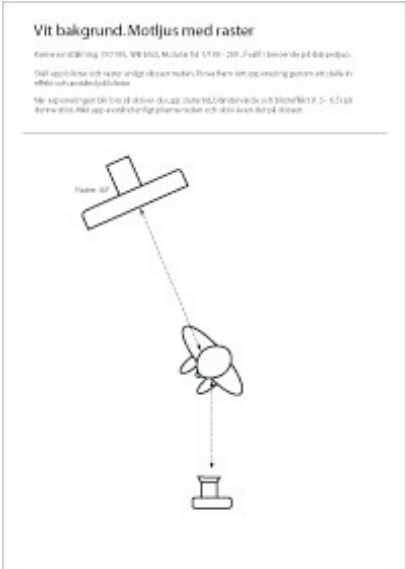
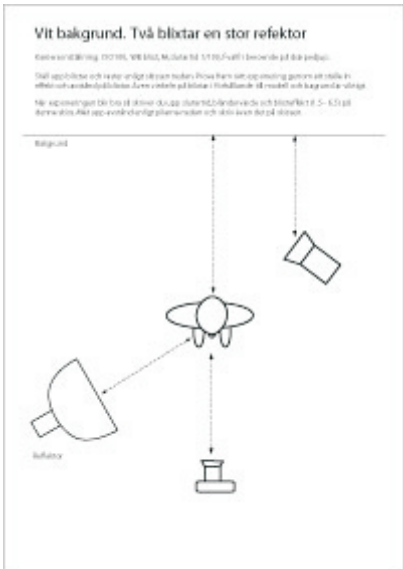
Bilderna till höger är inte världens bästa men det går att urskilja var modell/stilleben ska stå och var blixhtar respektive kameran ska vara i förhållande till varandra.

Det här kräver en hel del av dig som fotograf och måste köras i Manuellt läge.

Läs på lite innan och läs din bruksanvisning som handlar om blyxt och manuellt läge.

Någon gång måste man börja och kanske är det nu för just dig?

LYCKA TILL

MEDGIVANDEKONTRAKT

Undertecknad på detta papper ger Fotograf: _____

fri publicitet av samtliga bilder fotograferade den: _____

Personnummer: _____

Namnteckning: _____

Ett kontrakt är ett bindande dokument och kan endast upphävas i välvilja från kontraktsinnehavaren.

Det här är ett enkelt kontrakt som är väldigt smidigt att ha med sig. Det ger inte personen i fråga några val men ger dig tryggheten att få publicera bilderna utan att det kan bli rättsliga eller andra trista följder.

Klipp ut och kopiera eller gör ett eget liknande exemplar i din dator så du alltid kan ha med dig det när du är ute och fotograferar. Att välja att skriva fri publicitet ger dig som fotograf möjligheten att använda bilderna var du vill och även i kommersiellt syfte. Förvalta det dock väl och med respekt för de fotograferade om du vill ha ett gott ryckte och få förmånen att fotografera fler personer.

FOTOIDÉER & FOTOSESSIONER

När jag fotograferar modeller/personer för såväl portfolios och porträtt som mina egna fotosessioner så har jag ett mer avancerat kontrakt som ger modellen en del val samt mer information om vad som kan ske med bilderna efter fotografering.

Det är en smaksak såklart och vill man göra det enkelt för sig så kan man använda den lätta versionen av kontrakt men jag tror att många kan lockas av att man kan påverka mer vad som sker med bilderna. På nästa uppslag ser du min avancerade version av kontrakt. Det har fyra sidor med information.

**AVANCERAT KONTRAKT
NÄSTKOMMANDE 4 SIDOR**

MEDGIVANDEKONTRAKT

Medgivandekontrakt

Undertecknad ger med detta kontrakt medgivande, eller inte, till fotograf Mattias Åström att publicera och använda bilderna på fler medier än hemsidan (www.ma-foto.se). Det kan t.ex. handla om utställningar fotografforum mm. Vid varje unikt fototillfälle ges tillfälle att påverka bildanvändningen (se nästa sida).

Inga namn och personuppgifter kommer att lämnas ut så vida du/ni inte väljer att det är ok. Bilderna kommer inte att publiceras i pornografiskt syfte eller i syfte att skada/kränka modellen.

Namn: _____ Pers.nr: _____

Adress: _____

Postnummer/Ort: _____

Tel/Mob: _____

e-mail: _____

Mattias Åström

Modell

Målsman (för dig under 18år)

Kontraktet är personligt och inte tidsbundet. Det är en säkerhet för dig som modell att påverka vad som händer med dina bilder. Rent lagligt har fotografen rätt till fri publicering av bilderna men vid ett kontraktskrivande ger det även fotografen en skriftlig bekräftelse och rätt att använda bilderna i kommersiellt syfte i medier av olika slag. Det vore det kontraktsbrott att bryta avtalet, vilket är straffbart.

För personer under 18 år krävs målsmans underskrift. Vill du veta mer så titta på min hemsida där det finns en länk till en sida om juridik och rättigheter på nätet. www.ma-foto.se

MEDGIVANDEKONTRAKT

Fototillfälle, Datum: _____ Sign: _____

- ☐ Samtliga bilder får publiceras fritt av fotografen (Innebär även kommersiellt syfte)
- ☐ Utvalda bilder får publiceras fritt av fotografen: skriftlig bilaga (Innebär även kommersiellt syfte)
- ☐ Bilderna får inte publiceras alls (Dock endast på www.ma-foto.se)

Pris: _____ Arvode: _____

Fototillfälle, Datum: _____ Sign: _____

- ☐ Samtliga bilder får publiceras fritt av fotografen (Innebär även kommersiellt syfte)
- ☐ Utvalda bilder får publiceras fritt av fotografen: skriftlig bilaga (Innebär även kommersiellt syfte)
- ☐ Bilderna får inte publiceras alls (Dock endast på www.ma-foto.se)

Pris: _____ Arvode: _____

Fototillfälle, Datum: _____ Sign: _____

- ☐ Samtliga bilder får publiceras fritt av fotografen (Innebär även kommersiellt syfte)
- ☐ Utvalda bilder får publiceras fritt av fotografen: skriftlig bilaga (Innebär även kommersiellt syfte)
- ☐ Bilderna får inte publiceras alls (Dock endast på www.ma-foto.se)

Pris: _____ Arvode: _____

Fototillfälle, Datum: _____ Sign: _____

- ☐ Samtliga bilder får publiceras fritt av fotografen (Innebär även kommersiellt syfte)
- ☐ Utvalda bilder får publiceras fritt av fotografen: skriftlig bilaga (Innebär även kommersiellt syfte)
- ☐ Bilderna får inte publiceras alls (Dock endast på www.ma-foto.se)

Pris: _____ Arvode: _____

MEDGIVANDEKONTRAKT

Utvalda bilder för publicering

Modellens signatur ger fotografen fri publicitet på nedanstående bilder. Samtliga uppgifter kan mailas in på info@ma-foto.se !

Fototillfälle, Datum: _____ Sign: _____

Bildnamn: _____

Fototillfälle, Datum: _____ Sign: _____

Bildnamn: _____

Fototillfälle, Datum: _____ Sign: _____

Bildnamn: _____

Fototillfälle, Datum: _____ Sign: _____

Bildnamn: _____

MEDGIVANDEKONTRAKT

TYCK TILL!

Jag ser gärna att du skriver ner några rader om vårt samarbete. Från första stund då du kontaktade mig eller jag dig till vårt möte i studion eller annat fotosammanhang. Ris så som ros välkomnas, var kritisk och rättvis. Det du skriver kommer hamna på min referenssida! Tack på förhand.

Skickas via mail!

mattias@ma-foto.se

ORDLISTA

Det förekommer en hel del “konstiga” ord i texten, kanske kan du hitta en förklaring på dem här?

Analog

En variant av kamera som inte är digital. Dvs att man inte kopplar den till datorn. Man måste även ladda den med film och man är begränsad i hur många bilder man kan ta oftast rör det sig om 24 eller 36 bilder.

Bildsensor

Är den mekanik som motsvarar filmen i den analoga kameran. Det är en ljuskänslig platta som fångar dina bilder. Finns i olika upplösningar och format.

Fullformatskamera

Den större bildsensorn bland systemkameror. Har formaten 24x36mm och återger färger och ljus på bästa sätt. Det är även att föredra om du ofta arbetar med högre ISO-tal och mot företag och kunder.

Bländare

Det hål i objektivet som kan variera i storlek (f) och då ge olika skärpedjup och olika ljusinsläpp till bildsensorn.

Slutare

Är den ridå som bestämmer hur länge ljuset från bländaren ska träffa bildsensorn.

Exponering

Kallas den kombination av ISO, slutare och bländare som återger verkligheten bäst på bild.

Exponeringskompensation

En funktion som gör det möjligt att öka eller minska exponeringen. Dvs mörka eller ljusa upp bilden något.

Gaffling

En funktion, ofta ihop med serietagning, som låter dig ta flera exponeringar med olika variationer på samma motiv. Du kan tex gaffla vitbalanser eller exponeringskompensation. Det sistnämnda är vanligt förekommande och läggs samman som en HDR-bild.

Serietagning

Är en funktion där du tar många bilder i följd genom att hålla ner avtryckaren. Funkar bäst i ljusa förhållanden och med extra batteripack.

M

Manuellt läge i kameran. Du måste göra alla inställningar själv för att få rätt exponering. ISO, slutare, bländare, vitbalans, ljusmätning, blixtn osv.

S

Slutareprioritet. Du bestämmer enbart slutartiden med hjälp av kamerans ratt och kameran själv ställer in bländarstorleken. Bra läge om du vill ha en viss slutartid som tex vid nattfoto eller lek med långa slutartider. Då kan ändra ISO om du behöver större eller mindre bländare.

A

Bländarprioritet. A står för engelskans Aperture som betyder bländare på svenska. Här styr du bländarstorleken om du vill ha ett visst skärpedjup. Slutartiden styr kameran. Blir det för långa slutartider kan du alltid ändra ISO.

Exportera

ORDLISTA

Det förekommer en hel del “konstiga” ord i texten, kanske kan du hitta en förklaring på dem här?

P

Programfunktion. Många går från autoläget till det här läget. Kameran känner fortfarande automatiskt åt dig men du har möjlighet att ändra ISO, slutare och bländare själv. Bra läge att börja experimentera med funktionerna i.

Komposition Betyder helt enkelt hur du komponerar din bild. Hur du väljer att lägga motiv, horisont, förgrund, beskär osv.

ISO

Ett värde som bestämmer ljuskänsligheten på din bildsensor. Ju högre ISO desto snabbare slutartider och i desto mörkare miljöer kan du fotografera. Kom bara ihåg att ju mer du ökar din ISO desto grynigare blir bilderna.

Brännvidd

Bestäms av det objektiv du använder. Man kan säga att det är kamerans öga som avgör hur mycket du ser och får med på bilden.

f

Är det värde som säger hur stor eller liten bländaröppningen är. Det som känns knepigt här är att desto mindre tal (tex. $f_{1,2}$) desto större och ljuskänsligare blir kameran. Har du ett stort tal (tex f_{22}) så blir hålet mindre och kräver längre exponeringstid eller högre ISO.

Överexponering

Kan vara ett resultat av flera saker (ISO, slutartider, bländarstorlek, ljusmätning, svåra förhållanden i ljuset) och framträder som för ljusa bilder, eller delar i en bild. Det blir så ljust att alla detaljerna i området försvinner.

Högdagrar

De absolut ljusaste delarna i en bild. Tex en lampa, himmel, sol, eller annat ljus. Blir lätt överexponerat. Kan räddas till viss del i Lightroom med reglaget högdagrar.

Underexponering

Tvärtom mot överexponering. Här har du av olika anledningar (se överexponering) fått för mörka delar som blir svarta och saknar detaljer.

Dynamiskt omfång

Kamerans förmåga, med dina inställningar och processorns kvalitet, att kunna återge skillnaderna mellan ljus och mörker och färger. Ögat har ett stort dynamiskt omfång och det är inte alltid som kameran fångar det rätt.

Vitbalans

Det är kamerans återskapande av färgerna i en bild. Det finns en del förval, men kan även ställas in manuellt.

TTL

En funktion på den externa blixten. Through The Lens, betyder det och är en mätmetod som blixten gör. Kan liknas vid autoläget.

Synktid

Är den tid som blixten lyser till. Samma tid måste ställa si kameran annars kommer du få konstiga exponeringar. En vanlig synktid på externa blixtar är $1/250$ eller $1/320$. Vill man ha ljusare eller mörkare så får du jobba med bländarstorleken, ISO och avståndet mellan blixt och motiv.

ORDLISTA

Det förekommer en hel del “konstiga” ord i texten, kanske kan du hitta en förklaring på dem här?

Pixlar

De små beståndsdelarna som gör din bild. Zooma in din bild tills du ser små rutor. Varje ruta är en pixel. Ju fler pixlar i kameran, ju större detaljrikedom. Man ska inte stirra sig blind på pixlar bara. Sensorn, objektivet och annat påverkar din bildkvalitet mer.

Stilleben

Ett uppställt, arrangerat motiv. Ofta i studiomiljö men kan vara på annan plats. Ibland med ett konstnärligt, provokativt syfte.

Vidvinkel

De brännvidder som “ser” vidast. Se sidan 28.

Fast zoom

En förutbestämd brännvidd, utan zoom. tex. 50mm eller 35mm. Se sidan 27.

Normal zoom

Några av de mest vanliga objektiven. Se sidan 27-28.

Tele zoom

När du behöver komma nära men vara en bit bort från motivet. Som en slags kikare. Se sidan 27-28.

RAW/NEF

Ett okomprimerat format som nyttjar kameran till 100%. Kräver dock bearbetning efteråt och kan inte ses i vilka program som helst. Det absolut bästa formatet du kan jobba i. Filerna blir dock stora och mer minne går åt på ditt minneskort och i datorn.

Okomprimerad

När en bild/fil utnyttjar 100% av kamerans kvalitet.

JPG

En komprimerad fil i syfte att få plats med så många bilder som möjligt på ditt minneskort. Tyvärr på bekostnad av kvalitet.

Tiff

Är även det ett komprimerat format, men väldigt sparsamt komprimerat. Det är i stort sett ett råformat som ger dig möjligheter att jobba vidare med filen. Tiff tar även det stor plats!

Råformatshanterare

Program för att hantera RAW/NEF, men även andra format som jpg, tiff, mfl. Hit hör tex. Lightroom.

Retuschering

Bildbehandling men mer förknippat med bildmanipulation. Dvs att man ändrar innehållet mot originalet. Kan även vara montage och konstnärliga ändringar i en eller flera bilder.

Vinjettering

Kan uppstå mellan kamera och objektiv. Det syns som mörkare partier i hörnen. Ibland läggs den effekten även på en bild med flit för att leda blicken mot mitten eller för att skapa en viss stämning.

NYTTIGA LÄNKAR & LITTERATUR

Här kan du hitta nyttiga länkar av olika slag. Jag gör även ev lista på favoritböcker inom området.

KAMERA & TILLBEHÖR

<http://www.cyberphoto.se/>
<http://www.scandinavianphoto.se/>
<http://www.kaffebrus.com/>
<http://www.photax.se/>
<http://www.fotokungen.com/>
<http://www.kamda.se/>

TIDNINGAR & FOTOSIDOR

<http://tidningenfoto.se/>
<http://digitalfotoforall.se/>
<http://www.fotosidan.se/magasin/>
<http://www.kamerabild.se/>
<http://www.firstfoto.se/>

NYTTOSIDOR OM FOTO & REDIGERING

<http://www.moderskeppet.se/>
<http://www.fotosidan.se/>
<http://www.kameravaskan.se/>
<http://fotografgruppen.se/>
<http://www.kamerasimulator.se/>
<http://www.fotonord.se/>

MODELLER

<http://www.modellbilder.se/>
<http://www.modelsnet.se/>
<https://www.facebook.com/groups/tfpsverige/>
<https://www.facebook.com/groups/450816831652082/>
<https://www.facebook.com/groups/402482683135332/?fref=ts>

SÄLJ BILDER

<https://sv-se.mostphotos.com/>
<http://www.istockphoto.com/>
<http://www.johner.se/>
<http://www.folio.se/>

BÖCKER

Digitalfotografi (del 1-5) , Scott Kelby
Konsten att fotografera fåglar och andra djur, Brutus Östling
Befintligt ljus, Don Marr
Blixt - Fotografering i kamerablixtens ljus, Joe McNally
Bonniers stora bok om digitalfoto, Tom Ang
Bättre bilder - Fotoskolan 1, Viktor Sundberg

KONTAKT

www.ma-foto.se

mattias@ma-foto.se

Vi finns även på Twitter, Flickr, Tumblr, EyeEm, Instagram Facebook & Youtube, mostphotos mfl.
sökord: ma-foto, mafoto, mafotostudios, Mattias Åström